

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

(πρώην Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής – Μεσολόγγι)

Πτυχιακή εργασία

**Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΠΧΑ 9 ΣΤΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ**

**Γεώργιος Σακελλαρίδης
Παναγιώτης Γκολέσης**

**Επιβλέπων καθηγητής
κος Δασκαλόπουλος Ευάγγελος**

Μεσολόγγι Μάρτιος 2020

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Γεώργιος Σακελλαρίδης-Παναγιώτης Γκολέσης, Μάρτιος 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του πρώην Α.Τ.Ε.Ι Δυτικής Ελλάδας και νυν Τμήματος Διοίκησης Τουρισμού δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

Οι διαπιστώσεις, τα αποτελέσματα, τα συμπεράσματα και οι πιθανές προτάσεις της παρούσας Πτυχιακής Εργασίας, εκτός των αναφορών που σημαίνονται ως λήμματα, αποτελούν προσωπικές θεωρητικές ή εμπειρικές διαπιστώσεις της ομάδας των φοιτητών που την επιμελήθηκαν και δεν απηχούν κατ' ανάγκη την γνώμη του εισηγητή εκπαιδευτικού, ή του Εκπαιδευτικού Προσωπικού του Τμήματος Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του πρώην Α.Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδος.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη του κ.Δασκαλόπουλου Ευάγγελου καθηγητή του τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του πρώην Α.Τ.Ε.Ι Δυτικής Ελλάδος.

Αντικείμενο της εργασίας αποτελεί η εφαρμογή του Διεθνές Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 στο Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα σε σύνδεση με το μάθημα Κλαδική Λογιστική του τμηματός μας.

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να εκφράσουμε ο ένας προς το άλλον συνάδελφο θερμές ευχαριστίες για την άψογη συνεργασία μας και πιο κάτω θα παρουσιάσουμε πιο αναλυτικά τα στοιχεία και τις λεπτομέρειες της πτυχιακής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία με τίτλο « Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 στο Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα » έχει ως αντικείμενο να δείξει τα στοιχεία και τις αλλαγές που επέφερε το νέο πρότυπο όπως αντικατέστησε το παλαιό ΔΛΠ 39. Διερευνήθηκε λοιπόν η κατάσταση που επικράτησε μετά την εφαρμογή του στο Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και αναλύθηκαν οι συγκεκριμένες ενότητες σχετικά με την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων,την ταξινόμηση,την αποτίμηση,την απομείωση και την λογιστική αντιστάθμισης.Κατόπιν,επιχειρείται μια σύγκριση μεταξύ του ΔΠΧΑ 9 και του ΔΛΠ 39 και επισημαίνονται οι κυριότερες μεταβολές.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

- Ταξινόμηση
- Απομείωση
- Αποτίμηση
- Λογιστική αντιστάθμισης
- Χρηματοοικονομικές ροές
- Πιστωτικός κίνδυνος
- Ανακατάταξη
- Προβλέψεις
- Αναγνώριση
- Κατάταξη
- Επιμέτρηση
- Επιχειρηματικό μοντέλο
- Εσωτερικός έλεγχος
- Χρηματοοικονομικά μέσα
- Αθέτηση
- Ληκτότητα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<u>ΠΡΟΛΟΓΟΣ</u>	4
<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	4
<u>ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ</u>	4
<u>ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ</u>	5
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	7
1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΠΧΑ 9	8
1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ.....	8
1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ.....	8
1.3 ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΔΛΠ 39 ΑΠΟ ΤΟ ΔΠΧΑ 9.....	8
1.3.1 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ.....	10
1.4 ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ.....	10
1.5 ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ.....	11
2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΔΠΧΑ 9	14
2.1 ΓΕΝΙΚΑ.....	14
2.2 ΑΠΟΜΕΙΩΣΗ.....	14
2.2.1 ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΜΕΙΩΣΗΣ.....	14
2.2.2 ΖΗΜΕΙΕΣ ΑΠΟΜΕΙΩΣΗΣ.....	15
2.3 ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟΜΕΙΩΣΗΣ.....	15
2.3.1 ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΑΠΟΜΕΙΩΣΗΣ.....	18
2.4 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΑΠΟΜΕΙΩΣΗΣ.....	18
2.4.1 ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ.....	19
2.5 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ.....	19
3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΤΥΠΟ	20
3.1 Η ΑΡΧΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ.....	20

3.2 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.....	21
3.2.1 ΕΞΕΤΑΣΗ.....	22
3.3 ΑΝΑΚΑΤΑΤΑΞΗ.....	23
3.4 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.....	25
3.5 ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ.....	25
3.5.1 ΑΥΞΗΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.....	26
4. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ.	29
4.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	29
4.2 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ.....	29
4.3 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ Α' ΤΡΙΜΗΝΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.	32
4.4 ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΡΧΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΠΧΑ 9.....	35
4.5 Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	37
4.5.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΠΧΑ 9.....	39
5. ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΟ ΔΠΧΑ 9.....	43
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗΣ.....	43
5.2 ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗΣ.	43
5.3 ΕΙΔΗ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗΣ.....	44
5.4 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ.....	45
6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	56
6.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ Η ΠΗΓΕΣ.....	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με αφορμή την κρίση στον οικονομικό κλάδο το 2008 παρουσιαστικών αδυναμίες και προβλήματα στις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών. Έτσι φάνηκε ότι το παλαιό μοντέλο ΔΛΠ 39 παρουσίαζε λανθασμένη αναγνώριση η οποία δεν ήταν αρκετή ως προς τα δάνεια και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία των τραπεζών με αποτέλεσμα να μην υπάρχει αποτελεσματική απεικόνιση των κινδύνων των δανειακών χαρτοφυλακίων και των χρηματοοικονομικών μέσων.

Ως αντίκτυπο των παραπάνω υπήρξε πρωτοβουλία από όλες τις πλευρές (κυβερνήσεις, Ε.Ε. κλπ) να αντικατασταθεί το ΔΛΠ 39 με ένα νέο πρότυπο που θα επέφερε λύσεις στα προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί και αυτό δεν ήταν άλλο από το ΔΠΧΑ 9 το οποίο μετά από αρκετά χρόνια συσκέψεων και αποφάσεων και διάφορες διαβουλεύσεις από τα συμβούλια λογιστικών προτύπων αποφασίστηκε να εφαρμοστεί από 1 Ιανουαρίου 2018 ενώ νωρίτερα στις 22 Νοεμβρίου 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε κανονισμό υιοθετώντας το ΔΠΧΑ 9.

<https://www.iasplus.com/en>

ΚΕΦ.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΠΧΑ 9

1.1 Ορισμός

Το πρότυπο ΔΠΧΑ 9 ορίζει τους λογιστικούς κανόνες για την αναγνώριση και την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων. Το παρόν πρότυπο αντικαθιστά το ΔΛΠ 39 αναγνώριση και μέτρηση χρηματοπιστωτικών μέσων. Επιπροσθέτως ως ένα μεγάλο βαθμό ασχολείται με την προβλεπόμενη απομείωση στα χρηματοοικονομικά μέσα τόσο με τις εκτιμήσεις ή προβλέψεις για μελλοντικά γεγονότα όσο και με το πως μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά η αξία των μέσων αυτών.

<https://www.taxheaven.gr/circulars/25063>

1.2 Σκοπός του προτύπου

Ο σκοπός του ΔΠΧΑ 9 είναι να θεσπίσει αρχές για τη λογιστική αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, μέσω των οποίων θα παρουσιάζονται σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων για την εκτίμηση των ποσών, του χρονοδιαγράμματος και της αβεβαιότητας των μελλοντικών ταμειακών ροών μιας οικονομικής οντότητας. Παράλληλα οι οικονομικές οντότητες θα είναι σε θέση να αξιολογήσουν το πως θα κινηθούν στο χρηματοοικονομικό πεδίο με βάση τις εκτιμήσεις που θα προκύψουν.

<https://www.rsm.global/greece/insights/assurance-updates/diethnes-protypo-hrimatooikonomikis-anaforas-9-metavasi-kai-efarmogi>

1.3 Αναδρομή προς την αντικατάσταση του ΔΛΠ 39 από το ΔΠΧΑ 9

Με στόχο την αντικατάσταση του ΔΛΠ 39, το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IFRS) μετά την δημοσίευση του πρώτου σχεδίου του προτύπου τον Νοέμβριο 2009 και έπειτα από εκτεταμένη διαβούλευση (μέσω εβδομαδιαίων webcasts και πάνω από 100 συσκέψεων σε παγκόσμιο επίπεδο) εξέδωσε το ΔΠΧΑ 9 – Χρηματοοικονομικά Μέσα, το οποίο περιείχε αλλαγές ως προς την κατάταξη και την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, με έναρξη υποχρεωτικής εφαρμογής την 1η Ιανουαρίου 2013.

Το πρώτο κριτήριο που μπήκε για την κατάταξη των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, ήταν η αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου που εφαρμόζει μια οικονομική οντότητα για την διαχείρισή τους και ορίστηκε η επιλογή ανακατάταξής τους μόνο σε περίπτωση αλλαγής του μοντέλου.

Το δεύτερο κριτήριο είχε να κάνει με τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Επίσης, αντιμετωπίστηκαν οι προβληματισμοί των ασφαλιστικών εταιρειών για τις λογιστικές αναντιστοιχίες που πιθανόν να προέκυπταν από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 πριν την ολοκλήρωση του νέου προτύπου για τα ασφαλιστικά συμβόλαια (ΔΠΧΑ 4), με την ανακοίνωση πως θα ληφθεί υπόψη το ενδεχόμενο να επιτραπεί η ανακατάταξη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων κατά την πρώτη εφαρμογή του ΔΠΧΑ 4.

Τον Οκτώβριο 2010 συνέβει η επανέκδοση του προτύπου συμπεριλαμβάνοντας τις απαιτήσεις για την λογιστική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και μεταφέροντας τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 για την διακοπή αναγνώρισης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων. Με αυτήν την έκδοση αντιμετωπίζεται το πρόβλημα της μεταβλητότητας των καταστάσεων των αποτελεσμάτων που προέκυπτε από την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων στην εύλογη αξία (own-credit problem). Έτσι, ολοκληρώθηκε και η πρώτη φάση του έργου, που αφορούσε την κατάταξη και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων.

Στη συνέχεια τον Δεκέμβριο 2011, άλλαξε η ημερομηνία εφαρμογής του προτύπου μετά την 1η Ιανουαρίου 2015 και υπήρχε πρόβλεψη για απαλλαγή της απαίτησης προσαρμογής προηγούμενων περιόδων στις οικονομικές καταστάσεις και των συνδεόμενων γνωστοποιήσεων του ΔΠΧΑ 7.

Στις 19 Νοεμβρίου 2013, η τροποποίηση του ΔΠΧΑ 9 συμπεριελάμβανε το γενικό μοντέλο της λογιστικής της αντιστάθμισης το οποίο είχε κατηγορηθεί στο παρελθόν (ΔΛΠ 39) ότι ήταν δύσκολο και πολύπλοκο με πολλούς κανόνες και για αυτό δεν μπορούσε να έχει ισχύ σε μεγάλη κλίμακα. Επειδή όμως δεν συμπεριλήφθηκε η λογιστική αντιστάθμισης σε επίπεδο χαρτοφυλακίου που αφορά ανοικτά χαρτοφυλάκια και καθώς το πρότυπο δεν επιμελούταν όπως το ΔΛΠ 39 για την αντιστάθμιση επιτοκιακού κινδύνου στις μακροχρηματοροές, η τελική ημερομηνία εφαρμογής (1ης Ιανουαρίου 2015) ματαιώθηκε. Με αυτήν την έκδοση το Συμβούλιο ανακοίνωσε πως ολοκλήρωσε ακόμη μία φάση του έργου, αυτή της λογιστικής της αντιστάθμισης.

Στις 24 Ιουλίου 2014, το Συμβούλιο εξέδωσε την τελική έκδοση του προτύπου συμπεριλαμβάνοντας το νέο μοντέλο απομείωσης των αναμενόμενων ζημιών και κάνοντας περιορισμένες αλλαγές στην κατάταξη και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Ως καταληκτική ημερομηνία εφαρμογής ορίστηκε η 1η Ιανουαρίου 2018, επιτρέποντας να εφαρμοστεί νωρίτερα. Με αυτήν την έκδοση ολοκληρώθηκε και η τελευταία φάση του έργου αντικατάστασης του ΔΛΠ 39 με το ΔΠΧΑ 9.

Στις 12 Οκτωβρίου 2017, το Συμβούλιο ανακοίνωσε μια αλλαγή στο ΔΠΧΑ 9 σχετική με την λογιστική αντιμετώπιση της ύπαρξης πρόβλεψης αναγκαστικής νωρίτερης αποπληρωμής σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, το ποσό της οποίας προβλέπεται μικρότερο από το ανεξόφλητο ποσό (κεφαλαίου και τόκων) την συγκεκριμένη χρονική στιγμή της αποπληρωμής. Η υποχρεωτική εφαρμογή ξεκινά από την 1η Ιανουαρίου 2019.

1.3.1 Διαφορές παλαιού και νέου προτύπου

	<u>ΔΛΠ 39</u>	<u>ΔΠΧΑ 9</u>
Γενικά	Βασίζεται σε κανόνες	Βασίζεται σε αρχές
Βασική αρχή κατάταξης	Με βάση την πρόθεση διακράτησης το είδος του στοιχείου (δάνεια και απαιτήσεις, παράγωγα) ή κατ' επιλογή βάσει περιοριστικών κριτηρίων	Με βάση το επιχειρηματικό μοντέλο και τα χαρακτηριστικά των συμβατικών χρηματοροών
Αποτίμηση	- Αποσβεσμένο κόστος - Εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	- Αποσβεσμένο κόστος - Εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων - Εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων
Ενσωματωμένα Παράγωγα	Τα ενσωματωμένα παράγωγα χωρίζονται από το υβριδικό συμβόλαιο και αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	- Αποτίμηση σε ολόκληρο το υβριδικό συμβόλαιο ανάλογα με το κύριο συμβόλαιο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του προτύπου
Βασική αρχή απομείωσης	Βάσει πραγματοποιηθέντων πιστωτικών ζημιών	Βάσει αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών
Ανατατάταξη	Κατά κύριο λόγο δεν επιτρέπεται παρά μόνο με συγκεκριμένους περιορισμούς και μόνο από/προς τα χαρτοφυλάκια που διακρατούνται μέχρι την λήξη τους από/προς τα χαρτοφυλάκια που είναι διαθέσιμα προς πώληση	Μόνο σε περίπτωση τροποποίησης του επιχειρηματικού μοντέλου
Λογιστική Αντιστάθμισης	Πολύπλοκο με πολλούς κανόνες και περιορισμούς, μικρή συσχέτιση με τον τρόπο διαχείρισης κινδύνων μιας επιχείρησης	Βελτιώνει την χρησιμότητα των Οικονομικών καταστάσεων, όσον αφορά την χρησιμότητά τους στην λήψη αποφάσεων, καθώς συσχετίζει αποτελεσματικότερα την λογιστική αντιστάθμισης με την διαχείριση κινδύνων κάθε επιχείρησης, παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία και απλοποιεί και επεκτείνει τα κριτήρια επιλογής στοιχείων για αντιστάθμιση

1.4 Τα στάδια του προτύπου

Ουσιαστικά, το νέο Πρότυπο εισάγει «τρία στάδια», στην βάση των οποίων θα γίνεται η πρόβλεψη για απομείωση, με το κάθε στάδιο να δείχνει διαφορετική πιστωτική ποιότητα των χρηματοοικονομικών μέσων του ενεργητικού. Τα συγκεκριμένα του στοιχεία ενεργητικού, από την στιγμή της αναγνώρισής τους, θα ταξινομούνται σε αυτά τα στάδια και θα κινούνται μεταξύ αυτών ανάλογα με την αύξηση ή μείωση του πιστωτικού τους κινδύνου.

Ξεκινώντας στο στάδιο 1 ταξινομούνται δάνεια των οποίων ο πιστωτικός κίνδυνος δεν παρουσιάζει σημαντική αύξηση από την χρονική στιγμή χορήγησης του δανείου. Το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να σχηματίσει προβλέψεις ζημιών στη βάση της πιθανότητας αθέτησης υποχρεώσεων μέσα στον επόμενο χρόνο. Στο στάδιο 2 βρίσκονται τα δάνεια τα οποία δεν έχουν υποστεί απομείωση, αλλά ο πιστωτικός κίνδυνος του δανειολήπτη έχει αυξηθεί σημαντικά από τη χρονική στιγμή χορήγησης του δανείου. Στο στάδιο 3 ταξινομούνται δάνεια που έχουν υποστεί απομείωση. Για τα στάδια 2 και 3 το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να σχηματίσει προβλέψεις ζημιών στη βάση της πιθανότητας άρνησης υποχρεώσεων η οποία ενδέχεται να πραγματοποιηθεί κατά την διάρκεια της υπολοιπούμενης χρονικής περιόδου μέχρι την λήξη του δανείου.

<https://avant-garde.com.cy/>

1.5 Πεδίο εφαρμογής του προτύπου

Α) Το συγκεκριμένο πρότυπο εφαρμόζεται από όλες τις οντότητες και αφορά τους περισσότερους τύπους χρηματοπιστωτικών μέσων. Παρακάτω παρουσιάζουμε τις σημαντικότερες εξαιρέσεις, δηλαδή χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν εμπίπτουν στο ΔΠΧΑ 9.

1. Τα συμφέροντα σε θυγατρικές επιχειρήσεις, συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες που εμπίπτουν στο ΔΠΧΑ 10 ενωμένες οικονομικές καταστάσεις, στο ΔΛΠ 27 ατομικές οικονομικές καταστάσεις ή στο ΔΛΠ 28 επενδύσεις σε συγγενείς και κοινοπραξίες. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, το ΔΠΧΑ 10, το ΔΛΠ 27 ή το ΔΛΠ 28 απαιτούν ή επιτρέπουν σε μια οικονομική οντότητα να εμφανίζει με λογιστική βάση την συμμετοχή σε θυγατρική, συγγενή ή κοινοπραξία σύμφωνα με ορισμένες ή όλες τις αρχές του παρόντος προτύπου. Επίσης, στο πρότυπο εμπίπτουν τα παράγωγα επί συμμετοχικού τίτλου σε θυγατρική, συγγενή ή κοινοπραξία.

2. Δικαιώματα και υποχρεώσεις από μισθώσεις τα οποία εμπίπτουν στο ΔΛΠ 17 μισθώσεις. Ωστόσο:

α. Οι απαιτήσεις από μίσθωση που αναγνωρίζονται από εκμισθωτή επιδέχονται στις απαιτήσεις αποαναγνώρισης και απομείωσης του παρόντος προτύπου.

β. Οι οφειλές χρηματοδοτικής μίσθωσης που αναγνωρίζονται από τον μισθωτή υπόκεινται στις απαιτήσεις αποαναγνώρισης του παρόντος προτύπου.

γ. Τα παράγωγα που ενσωματώνονται σε μισθώσεις υπόκεινται στις απαιτήσεις των ενσωματωμένων παραγώγων του παρόντος προτύπου.

3. Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εργοδοτών στα προγράμματα παροχών σε εργαζόμενους, τα οποία εμπίπτουν στο ΔΛΠ 19 παροχές σε εργαζομένους.
  4. Τα χρηματοοικονομικά μέσα που εκδίδονται από την οικονομική οντότητα και τα οποία πληρούν τον ορισμό ενός συμμετοχικού τίτλου με βάση το ΔΛΠ 32. Ωστόσο, ο κάτοχος τέτοιων συμμετοχικών τίτλων εφαρμόζει το παρόν πρότυπο στα μέσα αυτά.
  5. Δικαιώματα και υποχρεώσεις που αναβλύζουν από (i) ασφαλιστήριο συμβόλαιο όπως ορίζεται στο ΔΠΧΑ 4 ασφαλιστήρια συμβόλαια, ή (ii) μια σύμβαση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 4 διότι περιλαμβάνει ένα χαρακτηριστικό διακριτικής συμμετοχής. Ωστόσο, ισχύει το παρόν πρότυπο σε ένα παράγωγο που ενσωματώνεται σε σύμβαση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 4.
  6. Κάθε προθεσμιακό συμβόλαιο μεταξύ ενός αγοραστή και ενός πωλητή για την αγορά ή πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου που θα οδηγήσει σε επιχειρηματική ένωση στο πλαίσιο του ΔΠΧΑ 3 συνενώσεις επιχειρήσεων σε ημερομηνία απόκτησης που αφορά το μέλλον.
  7. Δάνεια. Ωστόσο, ένας εκδότης δανείου εφαρμόζει τις απαιτήσεις απομείωσης του παρόντος προτύπου στο δάνειο, το οποίο κατά τα άλλα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος προτύπου. Επίσης, όλα τα δάνεια αναφέρονται στις απαιτήσεις αναγνώρισης του παρόντος προτύπου.
  8. Τα χρηματοπιστωτικά μέσα, τις συμβάσεις και τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από πράξεις πληρωμής με βάση την αξία των μετοχών, τα οποία εμπίπτουν στο ΔΠΧΑ 2 παροχές που έχουν άμεση εξάρτηση από την αξία των μετοχών.
  9. Δικαιώματα πληρωμών για την αποζημίωση της οντότητας για τις δαπάνες που πρέπει να δώσει για να διακανονίσει μια υποχρέωση, την οποία αναγνωρίζει ως πρόβλεψη, σύμφωνα με το ΔΛΠ 37 προβλέψεις, ενδεχόμενες υποχρεώσεις και ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία ή για την οποία, σε προηγούμενη περίοδο, αναγνώρισε πρόβλεψη σύμφωνα με το ΔΛΠ 37.
  10. Δικαιώματα και υποχρεώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15 έσοδα από συμβάσεις με πελάτες που είναι χρηματοοικονομικά μέσα, εκτός εκείνων που καθορίζονται από το ΔΠΧΑ 15 ότι εμπίπτουν στο παρόν πρότυπο.
- Β) Οι απαιτήσεις απομείωσης του παρόντος προτύπου εφαρμόζονται στα δικαιώματα που ορίζει το ΔΠΧΑ 15 ότι εμπίπτουν στο παρόν πρότυπο για τους σκοπούς της αναγνώρισης αποτελεσμάτων απομείωσης.
- Γ) Τα παρακάτω είδη δανείων εμπίπτουν στο παρόν πρότυπο:
1. Δάνεια που η οντότητα προσδιορίζει ως χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Μια οντότητα που έχει ως πάγια πρακτική την πώληση των περιουσιακών στοιχείων που προκύπτουν από τις δανειακές δεσμεύσεις της, αμέσως μετά την έναρξή τους, εφαρμόζουν το παρόν πρότυπο σε όλες τις δανειακές τους δεσμεύσεις ίδιας κλάσης.

2. Δάνεια που μπορούν να διακανονιστούν στην καθαρή αξία τους με μετρητά ή με την παράδοση ή την έκδοση άλλου χρηματοοικονομικού στοιχείου. Αυτά τα δάνεια είναι παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

3. Δεσμεύσεις για καταβολή δανείου με επιτόκιο χαμηλότερο από το επιτόκιο της αγοράς.

Δ) Το παρόν πρότυπο εφαρμόζεται στις συμβάσεις για την αγορά ή πώληση ενός μη χρηματοοικονομικού στοιχείου, που μπορεί να διακανονισθούν στην καθαρή αξία με μετρητά ή με άλλο χρηματοπιστωτικό μέσο, ή με την ανταλλαγή χρηματοπιστωτικών μέσων, σαν να είναι οι συμβάσεις αυτές χρηματοπιστωτικά μέσα.

Ε) Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους μια σύμβαση αγοράς ή πώλησης ενός μη χρηματοοικονομικού στοιχείου μπορεί να διακανονιστεί στην καθαρή της αξία με μετρητά ή με άλλο χρηματοπιστωτικό μέσο ή μέσω ανταλλαγής χρηματοπιστωτικών μέσων. Αυτοί περιλαμβάνουν:

1. Όταν το επιτρέπουν οι όροι της σύμβασης.

2. Όταν η ικανότητα διακανονισμού στην καθαρή αξία με μετρητά ή με άλλο χρηματοπιστωτικό μέσο ή με την ανταλλαγή χρηματοπιστωτικών μέσων, δεν είναι ρητή στους όρους της σύμβασης, αλλά η οντότητα έχει ως πάγια πρακτική διακανονισμού παρόμοιων συμβολαίων αυτού του είδους τον διακανονισμό.

3. Όταν για παρόμοιες συμβάσεις η οντότητα έχει ως πάγια πρακτική να παραλαμβάνει το υποκείμενο και να το πωλεί εντός σύντομης περιόδου μετά την παράδοση με σκοπό τη δημιουργία κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις της τιμής.

4. Όταν το μη χρηματοοικονομικό στοιχείο που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης είναι άμεσα μετατρέψιμο σε μετρητά.

ΣΤ) Δικαίωμα αγοράς ή πώλησης ενός μη χρηματοοικονομικού στοιχείου που μπορεί να διακανονιστεί στην καθαρή του αξία με μετρητά ή με άλλο χρηματοοικονομικό στοιχείο ή μέσω ανταλλαγής χρηματοπιστωτικών μέσων, σύμφωνα με την παράγραφο Ε, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος προτύπου

https://www.stockwatch.com.cy/el/article/voyli/epiptoseis-stis-trapezes-apo-ifrs-9?fbclid=IwAR0JTJ_HNiVgPr-RaafFO2ltr2YCHh90BjRw35wgLTzrJM0h3OI7KrPinyg

ΚΕΦ.2 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΔΠΧΑ 9

2.1 Γενικά

Το ΔΠΧΑ 9 έχει να κάνει με μία μέθοδο ταξινόμησης και επιμέτρησης για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, που δείχνει το επιχειρηματικό μοντέλο της εκάστοτε οντότητας, καθώς και τα χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Η μέθοδος αυτή βασίζεται σε ένα μοντέλο που προσπαθεί να κάνει προβλέψεις για τις αναμενόμενες μελλοντικές πιστωτικές ζημιές, κάτι που θα οδηγήσει σε πιο έγκαιρη αναγνώριση των ζημιών από δάνεια και είναι ενιαίο, καθώς ισχύει για όλα τα χρηματοπιστωτικά μέσα που υπόκεινται σε λογιστική απομείωσης.

Επιπλέον, το ΔΠΧΑ 9 αντιμετωπίζει τον λεγόμενο «ίδιο πιστωτικό κίνδυνο», όπου τα πιστωτικά ιδρύματα και άλλοι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί καταχωρούν κέρδη ή ζημιές στα αποτελέσματά τους, ως αποτέλεσμα της μεταβολής του ύψους του χρέους τους, λόγω της μεταβολής της πιστοληπτικής τους ικανότητας, όταν έχουν επιλέξει να επιμετρήσουν το χρέος αυτό στην εύλογη αξία.

Το πρότυπο περιλαμβάνει επίσης ένα βελτιωμένο μοντέλο λογιστικής αντιστάθμισης το οποίο συνδέει καλύτερα τα οικονομικά της διαχείρισης κινδύνου με τη λογιστική του αντιμετώπιση. Η υποχρεωτική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 ισχύει για ετήσιες περιόδους από την 1η Ιανουαρίου 2018 και μετά. Ωστόσο, το πρότυπο ήταν διαθέσιμο προς εφαρμογή και νωρίτερα. Επιπλέον, όσον αφορά τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο οι αλλαγές ήταν εφικτό να εφαρμόζονται νωρίτερα μεμονωμένα χωρίς να αλλάξει η υπόλοιπη λογιστική για χρηματοπιστωτικά μέσα.

<https://www.accaglobal.com/an/en/qualifications/glance/certifr-greek/course-details.html>

2.2 Απομείωση

Ως απομείωση ορίζεται το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία του.

<https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=189043>

2.2.1 Επιμέρους στοιχεία απομείωσης

Λογιστική αξία είναι η αξία με την οποία ένα στοιχείο αναγνωρίζεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ενώ ανακτήσιμη αξία είναι το μεγαλύτερο ποσό μεταξύ της εύλογης αξίας μειωμένης με το κόστος διάθεσης ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας μονάδας δημιουργίας χρηματοροών και της αξίας χρήσης αυτού.

Επισημαίνεται ότι ως **εύλογη αξία** ορίζεται η τιμή ανταλλαγής ενός περιουσιακού στοιχείου ή διακανονισμού μιας υποχρέωσης, μεταξύ πρόθυμων και ενήμερων μερών που ενεργούν υπό κανονικές στην αγορά συνθήκες, κατά την ημερομηνία μέτρησης.

Ως **αξία χρήσης**, ορίζεται η παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να προκύψουν από τη συνεχή χρήση ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας μονάδας δημιουργίας χρηματοροών και από τη διάθεσή του στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του.

Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται στο κόστος ή στο αποσβέσιμο κόστος υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης της αξίας τους όταν υπάρχουν σχετικές ενδείξεις.

Ως **αποσβέσιμο κόστος** ορίζεται το ποσό στο οποίο ένα πάγιο στοιχείο επιμετράται στην αρχική αναγνώριση, μειωμένο με τις σωρευμένες αποσβέσεις και απομειώσεις.

Ενδείξεις απομείωσης, μεταξύ άλλων, αποτελούν:

- η μείωση της αξίας ενός στοιχείου πέραν του ποσού που θα αναμενόταν ως αποτέλεσμα του χρόνου ή της κανονικής χρήσης του,
- δυσμενείς μεταβολές στο τεχνολογικό, οικονομικό και νομικό περιβάλλον της οντότητας,
- η αύξηση των επιτοκίων της αγοράς ή άλλων ποσοστών αποδόσεων μιας επένδυσης που είναι πιθανόν να οδηγήσει σε σημαντική μείωση της ανακτήσιμης αξίας του στοιχείου και
- απαξίωση ή φυσική βλάβη ενός στοιχείου.

<http://epixeirisi.gr/>

2.2.2 Ζημιές απομείωσης

Ζημιές απομείωσης προκύπτουν όταν η ανακτήσιμη αξία ενός παγίου θεωρηθεί μικρότερη από τη λογιστική του αξία. Η **αναγνώριση ζημιών απομείωσης** γίνεται όταν εκτιμάται ότι η απομείωση είναι μόνιμου χαρακτήρα και σημαντικού ποσού. Στα αποτελέσματα αναγνωρίζεται ως έξοδο.

Οι ζημιές απομείωσης αλλάζουν στα αποτελέσματα όταν οι συνθήκες που τις προκάλεσαν παύουν να υπάρχουν. Η λογιστική αξία ενός παγίου μετά την αναστροφή της ζημίας απομείωσης δεν μπορεί να ξεπεράσει τη λογιστική αξία που θα είχε το πάγιο εάν δεν είχε αναγνωριστεί η ζημία απομείωσης.

Ειδικά η απομείωση υπεραξίας δεν αναστρέφεται. Έλεγχος απομείωσης γίνεται υποχρεωτικά σε ετήσια βάση για υπεραξία, δαπάνες ανάπτυξης και τα λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία που η οντότητα δεν αποσβένει επειδή κρίνει, εμφανίζοντας σχετικά τεκμήρια, ότι έχουν απεριόριστη ωφέλιμη οικονομική ζωή.

Επομένως, **κατά τον έλεγχο απομείωσης:**

1. Προσδιορίζουμε την ανακτήσιμη αξία του παγίου. Λαμβάνουμε υπόψη τη μεγαλύτερη αξία μεταξύ της εύλογης αξίας και της αξίας χρήσης του.
2. Συγκρίνουμε τη λογιστική και την ανακτήσιμη αξία του παγίου.
3. Εάν η λογιστική αξία είναι μεγαλύτερη τότε προσδιορίζουμε τις ζημιές απομείωσης της αξίας του παγίου.

<https://www.lsa.gr/portal/39-epikaira-themata/10075-ta-xrimatooikonomika-periousiaka-stoixeia-symfona-me-ta-elp>

2.3 Απαιτήσεις απομείωσης

Η πιο βασική αλλαγή που έφερε το ΔΠΧΑ 9 στο ΔΛΠ 39, είναι στις απαιτήσεις απομείωσης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Από ένα μοντέλο επιμέτρησης πραγματοποιηθέντων ζημιών, το IASB προχώρησε σε ένα μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Στόχος των απαιτήσεων απομείωσης είναι η αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, καθ'όλη τη διάρκεια ζωής των χρηματοοικονομικών στοιχείων (σε μεμονωμένη ή σε συλλογική βάση) για τα οποία υπήρξαν σημαντικές αυξήσεις στον πιστωτικό τους κίνδυνο (σε σύγκριση με την αρχική αναγνώριση) και αφού ληφθούν υπόψη όλες οι λογικές και βάσιμες πληροφορίες. Οπότε, από την πρώτη στιγμή αναγνώρισης ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου θα πρέπει να υπολογίζεται πρόβλεψη ζημιάς (loss allowance) έναντι αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Κάθε οικονομική οντότητα μπορεί να εφαρμόσει διάφορες τοποθετήσεις κατά την αξιολόγηση της μεταβολής του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση για την επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, αλλά και για διαφορετικά χρηματοοικονομικά μέσα. Επίσης, σε μια αποδεκτή προσέγγιση δεν είναι απαραίτητο να καθορίζεται επακριβώς μια πιθανότητα αθέτησης αρκεί να είναι εφικτός ο διαχωρισμός των μεταβολών του κινδύνου αθέτησης από άλλους παράγοντες που επίσης καθορίζουν τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (π.χ. η εξασφάλιση) και να λαμβάνονται υπόψη τα παρακάτω:

- α) η μεταβολή του κινδύνου αθέτησης μετά την αρχική αναγνώριση
- β) η αναμενόμενη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου και
- γ) λογικές και βάσιμες πληροφορίες που είναι διαθέσιμες χωρίς αδικαιολόγητο κόστος ή προσπάθεια και ενδέχεται να επηρεάζουν τον πιστωτικό κίνδυνο.

Πιστωτική ζημία χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ορίζεται η παρούσα αξία της διαφοράς μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ροών που οφείλονται με βάση την σύμβαση, σε μια οικονομική οντότητα και των ταμειακών ροών που περιμένει να εισπράξει.

Για τις δανειακές δεσμεύσεις που δεν έχουν εκταμιευθεί ορίζεται η παρούσα αξία της διαφοράς μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ροών που οφείλονται στην οικονομική οντότητα, εάν ο κάτοχος της δανειακής δέσμευσης εκταμιεύσει το δάνειο και των ταμειακών ροών που η οικονομική οντότητα αναμένει να εισπράξει σε περίπτωση εκταμίευσης του δανείου.

Για ένα συμβόλαιο χρηματοοικονομικής εγγύησης, υστερήσεις ταμειακών ροών ορίζονται οι αναμενόμενες πληρωμές για την αποζημίωση του κατόχου για μια πραγματοποιηθείσα πιστωτική ζημία, μείον τα ποσά τα οποία η οικονομική οντότητα προσδοκά να παραλάβει από τον κάτοχο, τον δανειστή ή οποιοδήποτε άλλο μέρος.

Για ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο που είναι απομειωμένης πιστωτικής αξίας, κατά την ημερομηνία αναφοράς, αλλά δεν αποτελεί «αγορασμένο ή δημιουργημένο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο απομειωμένης πιστωτικής αξίας», μια οικονομική οντότητα μετρά τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες, ως τη διαφορά μεταξύ της προ αποσβέσεων λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένες με βάση το αρχικό πραγματικό επιτόκιο. Κάθε προσαρμογή αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα ως κέρδος ή ζημία απομείωσης.

Μια οικονομική οντότητα εκτιμά τις ταμειακές ροές λαμβάνοντας υπόψη όλους τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού μέσου (για παράδειγμα, προπληρωμή, επέκταση, δικαιώματα προαίρεσης αγοράς και παρόμοια δικαιώματα) για την αναμενόμενη διάρκεια ζωής του εν λόγω χρηματοοικονομικού μέσου.

Ταμειακές ροές που λαμβάνονται υπόψη περιλαμβάνουν ταμειακές ροές από την πώληση διακρατούμενων εξασφαλίσεων ή άλλων πιστωτικών ενισχύσεων που εμπεριέχονται στους συμβατικούς όρους. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες είναι μια σταθμισμένη, βάσει πιθανοτήτων, εκτίμηση των πιστωτικών ζημιών (δηλαδή, η παρούσα αξία όλων των υστερήσεων ταμειακών ροών) κατά την αναμενόμενη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου. Το πρότυπο ορίζει, επίσης, πως μια οικονομική οντότητα θα πρέπει να επιμετρά τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες με τρόπο που αντανακλά:

α) ένα αμερόληπτα καθορισμένο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων (PD-Probability of Default-πιθανότητα αθέτησης), ποσό το οποίο καθορίζεται μέσω της αξιολόγησης μιας σειράς πιθανών εκβάσεων. Αναφέρεται πως, η ανάλυση αυτή δεν χρειάζεται να είναι σύνθετη και πως σε ορισμένες περιπτώσεις, μια σχετικά απλή μοντελοποίηση χωρίς πολλά και λεπτομερή σενάρια (πχ. μέσες πιστωτικές ζημίες για μια μεγάλη ομάδα χρημ/κών μέσων), ενδέχεται να είναι αρκετή σε άλλες, όμως μπορεί να χρειάζονται σενάρια, που να καθορίζουν το ποσό και τον χρόνο των ταμειακών ροών, για συγκεκριμένες εκβάσεις και της εκτιμώμενης πιθανότητας να προκύψουν αυτές οι εκβάσεις (δηλαδή να προκύψει και να μην προκύψει πιστωτική ζημία).

β) τη διαχρονική αξία του χρήματος. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες προεξοφλούνται στην ημερομηνία αναφοράς χρησιμοποιώντας το πραγματικό επιτόκιο που καθορίζεται κατά την αρχική αναγνώριση ή κάποια προσέγγιση αυτού. Εάν ένα χρηματοοικονομικό μέσο έχει κυμαινόμενο επιτόκιο οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες προεξοφλούνται χρησιμοποιώντας το τρέχον πραγματικό επιτόκιο. Για αγορασμένα ή δημιουργημένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία απομειωμένης πιστωτικής αξίας, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες προεξοφλούνται χρησιμοποιώντας το πραγματικό επιτόκιο προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο που καθορίζεται κατά την αρχική αναγνώριση.

γ) λογικές και βάσιμες πληροφορίες οι οποίες είναι διαθέσιμες κατά την ημερομηνία αναφοράς, χωρίς αδικαιολόγητο κόστος ή προσπάθεια και αφορούν παρελθόντα γεγονότα, τρέχουσες συνθήκες και προβλέψεις των μελλοντικών οικονομικών συνθηκών. Καθώς ο χρονικός ορίζοντας των προβλέψεων επεκτείνεται, η διαθεσιμότητα αναλυτικών πληροφοριών μειώνεται και ο βαθμός άσκησης της

κριτικής ικανότητας που απαιτείται για την εκτίμηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών αυξάνεται.

Στις πληροφορίες που χρησιμοποιούνται περιλαμβάνονται παράγοντες που αφορούν ειδικά τον συγκεκριμένο δανειολήπτη τις γενικές οικονομικές συνθήκες και μια αξιολόγηση της τρέχουσας καθώς και της προβλεπόμενης διαμόρφωσης των συνθηκών, κατά την ημερομηνία αναφοράς. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες πηγές δεδομένων οι οποίες μπορούν να είναι και εσωτερικές και εξωτερικές. Στις πιθανές πηγές εσωτερικές πηγές δεδομένων περιλαμβάνονται, το ιστορικό πιστωτικών ζημιών, οι εσωτερικές διαβαθμίσεις και στις εξωτερικές, η πείρα πιστωτικών ζημιών άλλων οικονομικών οντοτήτων, οι εξωτερικές διαβαθμίσεις, αναφορές και στατιστικά στοιχεία.

Είναι πολύ σημαντικό τα ιστορικά στοιχεία να προσαρμόζονται στα τρέχοντα παρατηρήσιμα δεδομένα ώστε να αντικατοπτρίζονται οι τρέχουσες και οι μελλοντικές συνθήκες και να απαλείφονται προηγούμενες συνθήκες που δεν αφορούν τις μελλοντικές συμβατικές ταμειακές ροές. Στα δεδομένα που αναλύονται μπορούν να συμπεριληφθούν οι μεταβολές στα ποσοστά ανεργίας, τις τιμές ακινήτων, τις τιμές εμπορευμάτων, την κατάσταση πληρωμών. Η μεθοδολογία και οι παραδοχές που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, θα πρέπει να επανεξετάζονται τακτικά.

Για τους σκοπούς της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών η εκτίμηση των αναμενόμενων υστερήσεων ταμειακών ροών πρέπει να αντανάκλα τις ταμειακές ροές που αναμένονται από την εξασφάλιση και άλλες πιστωτικές ενισχύσεις, που αποτελούν μέρος των συμβατικών όρων και δεν αναγνωρίζονται χωριστά από την οικονομική οντότητα. Εκτιμούνται το ποσό και ο χρόνος των ταμειακών ροών (ακόμη και πέρα της συμβατικής διάρκειας του συμβολαίου) που αναμένονται από την κατάσχεση της εξασφάλισης, μείον το κόστος απόκτησης και πώλησης αυτής, ανεξαρτήτως του πόσο πιθανή είναι η κατάσχεση. Κάθε εξασφάλιση που αποκτάται ως αποτέλεσμα κατάσχεσης δεν αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο που διαχωρίζεται από το εξασφαλισμένο χρηματοοικονομικό μέσο, εκτός εάν πληροί τα σχετικά κριτήρια αναγνώρισης ενός περιουσιακού στοιχείου που περιλαμβάνονται στο παρόν ή σε άλλα πρότυπα.

[https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-regulatory-treatment-of-accountingprovisions-63x82/\\$FILE/EY-regulatory-treatment-of-accounting-provisions.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-regulatory-treatment-of-accountingprovisions-63x82/$FILE/EY-regulatory-treatment-of-accounting-provisions.pdf)

2.3.1 Πεδίο εφαρμογής απομείωσης

Στο πρότυπο προβλέπεται αναγνώριση πρόβλεψης ζημιάς για τα εξής χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία:

- χρεωστικοί τίτλοι, όπως δάνεια, χρεόγραφα, υπόλοιπα τράπεζας και καταθέσεις και εμπορικές απαιτήσεις που επιμετρούνται στο αποσβεσμένο κόστος.

- χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία τα οποία επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εξόδων. Η πρόβλεψη ζημιάς αναγνωρίζεται στα λοιπά

συνολικά έσοδα και δεν απομειώνει τη λογιστική αξία στην κατάσταση οικονομικής θέσης.

- απαιτήσεις από μισθώματα όπως ορίζει το ΔΛΠ 17- Μισθώματα
- χρηματοοικονομικές εγγυήσεις (αφορά εκδότες) οι οποίες δεν επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.
- δανειακές δεσμεύσεις οι οποίες δεν επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Εξαιρούνται εκείνες που μπορούν να διακανονιστούν συμφηφιστικά με μετρητά ή με την παράδοση ή με την έκδοση άλλου χρηματοοικονομικού στοιχείου και οι δανειακές υποχρεώσεις που επιμετρούνται μέσω αποτελεσμάτων.
- Συμβατικά περιουσιακά στοιχεία όπως ορίζει το ΔΠΧΑ 15
- Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες: το συμβατικό δικαίωμα για ανταλλαγή έναντι αγαθών ή υπηρεσιών, τα οποία η οικονομική οντότητα έχει μεταβιβάσει σε πελάτη, στις περιπτώσεις που αυτό το δικαίωμα εξαρτάται από άλλον παράγοντα, εκτός από αυτόν της παρόδου του χρόνου (πχ την μελλοντική απόδοση της οικονομικής οντότητας).

<https://www.forin.gr/laws/law/3302/dlp-36-apomeiwsh-aksias-periousiakwn-stoixeiwn#!/?article=19759>

2.4 Προβλέψεις απομείωσης

Με βάση το ΔΛΠ 39 οι προβλέψεις απομείωσης επιβαρύνονταν μόνο τα περιουσιακά στοιχεία για τα οποία είχε επέλθει ήδη κάποιο πιστωτικό γεγονός. Αντίθετα, με βάση το ΔΠΧΑ 9 όλα τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία επιβαρύνονται με προβλέψεις. Αυτό, όπως είναι λογικό αναμένεται να οδηγήσει τις συνολικές προβλέψεις απομείωσης των εταιρειών και κυρίως των πιστωτικών ιδρυμάτων σε αύξηση.

Ο κλάδος που επηρεάζεται εντονότερα από τη μετάβαση από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9 είναι ο χρηματοπιστωτικός, ο οποίος είναι πλέον απόλυτα σχεδόν ρυθμισμένος και βρίσκεται κάτω από τον διαρκή έλεγχο των ρυθμιστικών/ εποπτικών αρχών του κάθε κράτους. Η αύξηση που αναφέραμε παραπάνω των προβλέψεων απομείωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, θα επιδράσει ταυτόχρονα και στα αποτελέσματά τους. Δηλαδή θα μειώσει τα κέρδη τους ή θα αυξήσει τις ζημιές τους. Άρα, θα υπάρξει άμεση επίδραση στα κεφάλαιά τους, τα οποία αποτελούν το αντικείμενο ελέγχου των ρυθμιστικών αρχών, τα εποπτικά κεφάλαια.

https://www.praxiabank.com/PraxiaBank/media/Root/Financial-Data/2018_report.pdf

2.4.1 Εποπτικά κεφάλαια

Στα μέσα του 2017 η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (European Bank Authority- EBA) δημοσιοποίησε τα αποτελέσματα σχετικής έρευνας που διεξήγαγε για την επίπτωση των αυξημένων προβλέψεων λόγω εισαγωγής του ΔΠΧΑ 9 στα εποπτικά κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων. Σύμφωνα με αυτή, η αναμενόμενη αύξηση των προβλέψεων είναι κατά μέσο όρο 13% σε σχέση με τις προβλέψεις απομείωσης με

βάση το ΔΛΠ 39. Οι δείκτες κοινών ιδίων κεφαλαίων κατηγορίας 1 (CET1) αναμένεται να μειωθούν κατά μέσο όρο κατά 45 μονάδες βάσης (0,45%).

Χωρίς μεγάλες διαφορές κατέληξε και η έρευνα της Ernst & Young τον Ιούνιο του 2017 μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων. Η πλειοψηφία όσων απάντησαν, 34% εκτίμησε την επίδραση που θα επιφέρει το ΔΠΧΑ 9 στα εποπτικά τους κεφάλαια μεταξύ 0% και 0,25% ενώ το 16% όσων απάντησαν την εκτίμησε μεταξύ 0,5% και 0,75%.

<https://geopolitics.iisca.eu/?p=4922>

2.5 Οι επιπτώσεις στα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

Στις αρχές του 2018 οι τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες (Πειραιώς, Εθνική, Alpha και Eurobank) δημοσίευσαν τις οικονομικές τους καταστάσεις. Με βάση τους κανόνες για τη μετάβαση από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9, στις οικονομικές αυτές καταστάσεις οι τράπεζες γνωστοποίησαν τις επιπτώσεις από την έναρξη εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9.

Αξίζει τον κόπο να δούμε τις επιπτώσεις σε κάθε μία από αυτές:

- Για όμιλο Τράπεζα Πειραιώς, η μείωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας CET- 1 αναμένεται σε 0,2%, από 15,1% στις 31/12/2017 με βάση το ΔΛΠ 39 σε 14,9% την 31/12/2018, κατά την μετάβαση από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9. Η αύξηση των προβλέψεων απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 την 1/1/2018 ανήλθε σε 1,4 δις. Ευρώ. Η επίδραση στα ίδια κεφάλαια του ομίλου λόγω αναταξινόμησης των περιουσιακών στοιχείων κατά την 1/1/2018 ανέρχεται σε 88 εκ. Ευρώ.

- Για τον όμιλο της Εθνικής Τράπεζας, η μείωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας CET- 1 αναμένεται σε 0,5%, από 17% στις 31/12/2017 με βάση το ΔΛΠ 39 σε 16,5% την 31/12/2018, κατά την μετάβαση από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9. Η αύξηση των προβλέψεων απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 την 1/1/2018 ανήλθε σε 1,2 δις. Ευρώ. Η επίδραση στα ίδια κεφάλαια του ομίλου λόγω αναταξινόμησης των περιουσιακών στοιχείων κατά την 1/1/2018 ανέρχεται σε 240 εκ. Ευρώ.

- Για τον όμιλο της Eurobank, η μείωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας CET- 1 αναμένεται σε 0,2%, από 17,9% στις 31/12/2017 με βάση το ΔΛΠ 39 σε 17,7% την 31/12/2018, κατά την μετάβαση από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9. Η αύξηση των προβλέψεων απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 την 1/1/2018 ανήλθε σε 1,2 δις. Ευρώ. Η επίδραση στα ίδια κεφάλαια του ομίλου λόγω αναταξινόμησης των περιουσιακών στοιχείων κατά την 1/1/2018 ανέρχεται σε 4 εκ. Ευρώ.

- Για τον όμιλο της Alpha Bank, η μείωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας CET- 1 αναμένεται σε 0,1%, από 17,9% στις 31/12/2017 με βάση το ΔΛΠ 39 σε 17,7% την 31/12/2018, κατά την μετάβαση από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9. Η αύξηση των προβλέψεων απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 την 1/1/2018 ανήλθε σε 1,5 δις. Ευρώ. Η επίδραση στα ίδια κεφάλαια του ομίλου λόγω αναταξινόμησης των περιουσιακών στοιχείων κατά την 1/1/2018 ανέρχεται σε 70 εκ. Ευρώ.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, παρατηρούμε ότι τα ίδια κεφάλαια και κατ' επέκταση τα εποπτικά ίδια κεφάλαια των ελληνικών τραπεζών δεν επηρεάζονται σημαντικά από την εισαγωγή του ΔΠΧΑ 9, όπως αναμένεται εξάλλου να συμβεί στο σύνολο του τραπεζικού κλάδου διεθνώς με βάση τις έρευνες που παρουσιάστηκαν.

<https://www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-typou/anazhthsh-enhmerwsewn/enhmerwseis?announcement=dd4818c7-79ab-4ced-a49b-3f2a85d1f478>

ΚΕΦ.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

3.1 Η αρχική αναγνώριση

Ως αρχική αναγνώριση του προτύπου, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ή υποχρέωση αναγνωρίζεται από μια οικονομική οντότητα, στην κατάσταση της οικονομικής της θέσης, μόνο και μόνο όταν αυτή καθίσταται αντισυμβαλλόμενη σε αυτό. Κατά την αρχική αναγνώριση όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρούνται στην εύλογη αξία τους, συν ή πλην τα έξοδα συναλλαγής. Εάν η εύλογη αξία του χρηματοοικονομικού μέσου διαφέρει από την τιμή συναλλαγής, τότε αυτή υπολογίζεται με βάση την επίσημη χρηματιστηριακή τιμή σε ενεργό αγορά για πανομοιότυπο χρηματοοικονομικό μέσο ή βάσει τεχνικής αποτίμησης με δεδομένα από παρατηρήσιμες αγορές. Η διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας κατά την αναγνώριση και της τιμής συναλλαγής αναγνωρίζεται ως κέρδος ή ζημιά. Υπάρχουν όμως δύο ειδικές περιπτώσεις, i) εάν το χρηματοοικονομικό μέσο αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, τα έξοδα συναλλαγής αναγνωρίζονται ως κέρδη ή ζημιές και ii) οι εμπορικές απαιτήσεις (trade receivables) που δεν περιλαμβάνουν ένα σημαντικό σκέλος χρηματοδότησης αναγνωρίζονται στην τιμή συναλλαγής .

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-03-26/ecb-said-to-have-raised-concernbanks-could-mask-losses-for-2017>

3.2 Κατάταξη και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Από το ΔΛΠ 39 που παρουσίαζε μεγάλη πολυπλοκότητα στην κατάταξη και την επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων, με πολλούς κανόνες και τέσσερις βασικές κατηγορίες, το IASB στο πρώτο σχέδιο του προτύπου προσπάθησε να απλοποιήσει τις απαιτήσεις του και έθεσε δύο κατηγορίες κατάταξης, στο αποσβεσμένο κόστος και την εύλογη αξία. Κατά την εκτενή διαβούλευση, όμως, προέκυψε πως αυτή η κατηγοριοποίηση δεν ανταποκρινόταν στον τρόπο που διαχειρίζονται οι επιχειρήσεις τα χρηματοοικονομικά τους περιουσιακά στοιχεία. Έτσι, το 2014, όπου το πρότυπο εκδόθηκε με την ολοκληρωμένη του μορφή, οι κατηγορίες έγιναν τρεις:

- στο αποσβεσμένο κόστος
- στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών εσόδων
- στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων

Επιπλέον, δόθηκε η εναλλακτική κατά την αρχική αναγνώριση να επιλεγθεί:

- η επιμέτρηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων εάν με αυτόν τον τρόπο απαλείφεται ή μειώνεται αισθητά μία λογιστική αναντιστοιχία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση
- για συγκεκριμένες επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους (εντός του πεδίου του ΔΠΧΑ 9), για τις οποίες η επιμέτρηση θα γινόταν στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, να επιμετρούνται οι μεταγενέστερες μεταβολές στην εύλογη αξία στα λοιπά συνολικά έσοδα. Οι συμμετοχικοί αυτοί τίτλοι, δεν θα πρέπει να διακρατούνται για διαπραγμάτευση, ούτε να αποτελούν ενδεχόμενο αντάλλαγμα κατά την συνένωση επιχειρήσεων, όπου ισχύει το ΔΠΧΑ 3 Συνενώσεις Επιχειρήσεων. Τα αντίστοιχα μερίσματα θα αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα. Τα κριτήρια που εφαρμόζονται για να συμπεριληφθεί ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο σε μία από τις τρεις κατηγορίες, είναι δύο: α) το επιχειρηματικό μοντέλο που εφαρμόζει η επιχείρηση, ως προς την διαχείριση των χρηματοοικονομικών της περιουσιακών στοιχείων β) τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού μέσου. Για την αξιολόγηση των παραπάνω κριτηρίων, εφαρμόζονται ουσιαστικά δύο τεστ που στο τέλος καθορίζουν την κατάταξη των περιουσιακών στοιχείων.

<https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-9/practical-general-hedgeaccounting.pdf>

3.2.1 Εξέταση επιχειρηματικού μοντέλου

Το επιχειρηματικό μοντέλο μιας επιχείρησης αναφέρεται στον τρόπο που διαχειρίζεται μια επιχείρηση τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά της στοιχεία, ώστε να δημιουργεί ταμειακές ροές. Ο καθορισμός του γίνεται από τα βασικά διοικητικά στελέχη. Μια επιχείρηση μπορεί να διαθέτει περισσότερα από ένα επιχειρηματικά

μοντέλα. Για τις ανάγκες της κατάταξης βάσει του επιχειρηματικού μοντέλου, εξετάζονται δύο περιπτώσεις:

A. Εάν ο στόχος του είναι η διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων με σκοπό την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών,

B. Εάν ο στόχος του είναι τόσο η είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών όσο και η πώληση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.

Η παραπάνω αξιολόγηση δεν πρέπει να γίνεται ανά μέσο, αλλά σε ανώτερο επίπεδο συγκέντρωσης (ομάδες χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων υπό κοινή διαχείριση ώστε να επιτυγχάνεται ένας συγκεκριμένος στόχος) και η τελική απόφαση, δεν πρέπει να αποτελεί απλά ένα ισχυρισμό, αλλά γεγονός (να παρατηρείται, δηλαδή, στις δραστηριότητες που αναλαμβάνει η επιχείρηση ώστε να επιτύχει τον στόχο του επιχειρηματικού μοντέλου). Στο πρότυπο παρατίθενται, ενδεικτικά, αποδεικτικά στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση:

1. πως εκτιμάται η απόδοση και γνωστοποιείται στα βασικά διοικητικά στελέχη
2. ποιοι είναι οι κίνδυνοι που επηρεάζουν την απόδοση και πως γίνεται η διαχείρισή τους
3. πως αποζημιώνονται τα διοικητικά στελέχη της επιχείρησης (π.χ. η αποζημίωση υπολογίζεται με βάση την εύλογη αξία των υπό διαχείριση χρημ/κών στοιχείων ή τις εισπραχθείσες συμβατικές ταμειακές ροές)

A. Χαρακτηριστικά επιχειρηματικού μοντέλου με στόχο την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών

Παρόλο που ο στόχος αυτού του επιχειρηματικού μοντέλου είναι η είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών, η επιχείρηση δεν χρειάζεται να διακρατεί όλα τα χρημ/κά περιουσιακά στοιχεία μέχρι την λήξη τους, αλλά μπορεί να προχωράει σε πωλήσεις αυτών, χωρίς αυτό να επιφέρει αλλαγή στο επιχειρηματικό μοντέλο. Για να εξεταστεί το εάν αλλάζει ή όχι το μοντέλο θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η συχνότητα, η αξία και ο χρόνος των πωλήσεων σε προγενέστερες περιόδους, οι λόγοι αυτών των πωλήσεων, οι συνθήκες που επικρατούσαν τη δεδομένη στιγμή που αυτές πραγματοποιήθηκαν και οι προσδοκίες για τις μελλοντικές πωλήσεις. Αυτές οι πληροφορίες αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία και εξυπηρετούν την επιχείρηση να στηρίξει την επιλογή της στο μοντέλο. Ένα χαρακτηριστικό μη-αλλαγής του μοντέλου, είναι η πραγματοποίηση πωλήσεων όταν παρατηρείται αύξηση του πιστωτικού κινδύνου επειδή η πιστωτική ποιότητα ενός στοιχείου είναι άρρηκτα δεμένη με την ικανότητα της επιχείρησης να εισπράττει τις συμβατικές ταμειακές ροές. Η διαχείριση πιστωτικού κινδύνου (εξαιτίας μιας αύξησής του), για την ελαχιστοποίηση των δυνητικών πιστωτικών ζημιών, είναι αναπόσπαστο μέρος αυτού του επιχειρηματικού μοντέλου. Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι οι σποραδικές πωλήσεις (ακόμη και εάν είναι σημαντικής αξίας) ή οι πωλήσεις ασήμαντης αξίας (μεμονωμένα ή συνολικά), ακόμα και εάν είναι συχνές. Ωστόσο, η αύξηση στη συχνότητα των πωλήσεων ή στην αξία τους, μια συγκεκριμένη περίοδο, μπορεί να μην θεωρηθεί αλλαγή στο επιχειρηματικό μοντέλο, με βάση τις εξηγήσεις και τις αποδείξεις που μπορεί να παραθέσει η επιχείρηση (π.χ. εάν οι πωλήσεις έγιναν για

να μειωθεί η συγκέντρωση πιστωτικού κινδύνου). Τέλος, δεν προκαλούν αλλαγή στο επιχειρηματικό μοντέλο οι πωλήσεις που πραγματοποιούνται κοντά στη λήξη και τα έσοδα από την πώληση προσεγγίζουν την είσπραξη των υπολειπόμενων συμβατικών ταμειακών ροών. Σε αυτά τα επιχειρηματικά μοντέλα, το χρημ/κό περιουσιακό στοιχείο επιμετρείται στο αποσβεσμένο κόστος

Β. Χαρακτηριστικά επιχειρηματικού μοντέλου με στόχο τόσο την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών , όσο και με την πώληση χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων

Σε αυτό το μοντέλο, έχει αποφασιστεί από τα διοικητικά στελέχη ότι τόσο η είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών, όσο και η πώληση χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη του στόχου του. Οι πωλήσεις είναι κατά κανόνα με μεγαλύτερη συχνότητα και αξία, χωρίς όμως να υπάρχει κατώτατο όριο, καθώς αρκεί το ότι είναι ζωτικής σημασίας για την επιχείρηση. Στους στόχους αυτού του μοντέλου, συμπεριλαμβάνονται η διαχείριση καθημερινών αναγκών ρευστότητας, η διατήρηση συγκεκριμένου προφίλ απόδοσης ή η αντιστοίχιση της διάρκειας των χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων, με την διάρκεια των υποχρεώσεων που τα χρηματοδοτούν. Σε αυτά τα επιχειρηματικά μοντέλα, το χρημ/κό περιουσιακό στοιχείο επιμετρείται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων.

Γ. Άλλα επιχειρηματικά μοντέλα

Ένα άλλο επιχειρηματικό μοντέλο είναι αυτό που η επιχείρηση διαχειρίζεται τα χρημ/κά περιουσιακά στοιχεία με στόχο την πραγματοποίηση ταμειακών ροών μέσω της πώλησης περιουσιακών στοιχείων. Συλλέγονται και αξιοποιούνται πληροφορίες για την εύλογη αξία των στοιχείων και αξιολογείται η απόδοσή τους. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με βάση αυτά και η διαχείριση γίνεται με σκοπό την πραγματοποίηση της εν λόγω εύλογης αξίας, με αποτέλεσμα τις ενεργές αγορές και πωλήσεις. Τα χαρτοφυλάκια που διακρατούνται για εμπορική εκμετάλλευση, ανήκουν σε αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο. Σε αυτά τα επιχειρηματικά μοντέλα, το χρημ/κό περιουσιακό στοιχείο επιμετρείται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, καθώς η είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών δεν είναι ζωτικής σημασίας για την επιχείρηση, αλλά αποτελεί παρεπόμενη δραστηριότητα.

<http://digilib.teiimt.gr/jspui/bitstream/123456789/1265/1/022013193.pdf>

3.3 Ανακατάταξη

Σε κάθε περίοδο αναφοράς αξιολογείται το επιχειρηματικό μοντέλο με σκοπό να ελεγχθεί εάν αυτό έχει αλλάξει από την προηγούμενη περίοδο. Ανακατάταξη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων επιτρέπεται μόνο σε περίπτωση που έχει αλλάξει το μοντέλο και ισχύει για όλα τα στοιχεία που ανήκουν σε αυτό και εφαρμόζεται μελλοντικά από την ημερομηνία ανακατάταξης. Ημερομηνία ανακατάταξης θεωρείται η ημερομηνία της πρώτης μέρας της πρώτης περιόδου αναφοράς, μετά την αλλαγή του μοντέλου. Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις δεν ανακατατάσσονται. Γενικά, αναμένεται να είναι σπάνιες οι αλλαγές στα επιχειρηματικά μοντέλα. Σε περίπτωση που επιλέγεται αλλαγή επιχειρηματικού μοντέλου επιβάλλεται η ανώτατη διοίκηση να μπορεί να συνδέσει αυτήν την επιλογή

(με απτές αποδείξεις), με εσωτερικές ή εξωτερικές αλλαγές που είναι σημαντικές για την λειτουργία της επιχείρησης.

Αλλαγή στο μοντέλο ΔΕΝ θεωρούνται τα παρακάτω:

- αλλαγή προθέσεων σε σχέση με συγκεκριμένα χρημ/κά περιουσιακά στοιχεία (ακόμη και σε περιπτώσεις σημαντικών αλλαγών στις συνθήκες της αγοράς)
- προσωρινή εξαφάνιση συγκεκριμένης αγοράς χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων
- μεταβίβαση χρηματοοικονομικών στοιχείων μεταξύ τμημάτων της επιχείρησης που εφαρμόζονται διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα. Ο παρακάτω πίνακας πληροφορεί για τις απαιτήσεις του προτύπου σε περίπτωση ανακατάταξης:

Από	Προς	Αντιμετώπιση
Αποσβεσμένο Κόστος	Εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	Επιμέτρηση εύλογης αξίας την ημέρα ανακατάταξης και αναγνώριση της διαφοράς των δύο αξιών στα αποτελέσματα.
Εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	Αποσβεσμένο Κόστος	Η εύλογη αξία την ημέρα ανακατάταξης αποτελεί την νέα, προ αποσβέσεων, λογιστική αξία.
Αποσβεσμένο Κόστος	Εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	Επιμέτρηση εύλογης αξίας και αναγνώριση κέρδους ή ζημιάς, που προκύπτει από την διαφορά των δύο αξιών, στα λοιπά συνολικά έσοδα.

Εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	Αποσβεσμένο Κόστος	Ανακατάταξη στην εύλογη αξία την ημέρα ανακατάταξης. Σωρευτικό κέρδος ή ζημιά που αναγνωριζόταν στα λοιπά συνολικά έσοδα αφαιρούνται από την καθαρή θέση και αναπροσαρμόζονται έναντι της εύλογης αξίας κατά την ημερομηνία ανακατάταξης.
Εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	Εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	Συνέχιση επιμέτρησης στην εύλογη αξία, με αναγνώριση κέρδους ή ζημιά στα λοιπά συνολικά έσοδα.
Εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	Εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	Συνέχιση επιμέτρησης στην εύλογη αξία. Σωρευτικό κέρδος ή ζημιά που αναγνωριζόταν στα λοιπά συνολικά έσοδα ανακατατάσσεται από την καθαρή θέση στα αποτελέσματα.
Αρχική αναγνώριση, κατ'επιλογή, χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων στα αποτελέσματα και συμμετοχικών τίτλων στα λοιπά συνολικά έσοδα.	Η επιλογή είναι αμετάκλητη και δεν επιτρέπεται ανακατάταξη.	

3.4 Ταξινόμηση και αποτίμηση χρηματοοικονομικών μέσων

Η ταξινόμηση (classification) καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία λογιστικοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις και ειδικότερα πώς αποτιμούνται σε μια σε συνεχή βάση. Οι λογιστικοί κανόνες αναφορικά με την ταξινόμηση και την αποτίμηση αποτελούν το θεμέλιο της λογιστικής για τα χρηματοοικονομικά μέσα. Οι απαιτήσεις αναφορικά με την απομείωση και τη λογιστική αντιστάθμισης (hedge accounting) βασίζονται στην ταξινόμηση του χρηματοοικονομικού μέσου.

Το ΔΠΧΑ 9 εφαρμόζει μία προσέγγιση ταξινόμησης για όλους τύπους χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εμπεριέχουν ενσωματωμένα χαρακτηριστικά παραγώγων.

Δύο είναι τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό του τρόπου ταξινόμησης και επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων:

α) το επιχειρηματικό μοντέλο της οικονομικής οντότητας για τη διαχείριση των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων

β) τα συμβατικά χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών των περιουσιακών στοιχείων

https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?toc=OJ:L:2016:323:TOC&uri=uriserv:OJ.L_.2016.323.01.0001.01.ENG

3.5 Πιστωτικός κίνδυνος

Πιστωτικός κίνδυνος (Credit risk) είναι ο κίνδυνος που υπάρχει σε μια επιχείρηση ή σε έναν οργανισμό να μην εισπράξει έγκαιρα τις απαιτήσεις του ή ακόμα, σε μερικές περιπτώσεις, να μην τις εισπράξει ποτέ.

Ο Πιστωτικός Κίνδυνος δημιουργείται όταν η πιστοληπτική ικανότητα της χρηματοδοτούμενης επιχείρησης είναι χαμηλή και άρα ευπρόσβλητη ακόμη και από ασήμαντες μεταβολές του οικονομικού περιβάλλοντος. Έτσι, ενδεχόμενες αλλαγές στο μικροοικονομικό ή και μακροοικονομικό περιβάλλον μπορεί εύκολα να οδηγήσουν τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις σε αδυναμία αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους.

Η συνθηθέστερη συνέπειά του στις επιχειρήσεις που τον αντιμετωπίζουν είναι ο περιορισμός της ρευστότητάς τους, ενώ σε άλλες περιπτώσεις το αποτέλεσμα είναι η μείωση της πιστοληπτικής τους ικανότητας και μοιραία η πτώχευση.

Συνήθεις παρενέργειες είναι επίσης, είτε η αναζήτηση έκτακτης χρηματοδότησης είτε η ανάγκη διατήρησης υψηλών αποθεματικών, καθώς οι επιχειρήσεις αυτές, λόγω μειωμένων ταμειακών ροών, αδυνατούν να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους.

Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο των εταιριών που αναγκάζονται είτε να αναστείλουν τακτικούς ή και στρατηγικούς στόχους, είτε να χάσουν το όποιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα διαθέτουν, εφόσον η έλλειψη ρευστότητας δεν επιτρέπει την άμεση υλοποίηση των σχεδίων τους.

Ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να επηρεάσει την κεφαλαιακή επάρκεια ακόμα και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, παρ' όλες τις εγγυήσεις που λαμβάνουν για κάθε παρεχόμενο προϊόν χρηματοδότησης. Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι αυξημένος στις περιπτώσεις αυτές τόσο λόγω του πλήθους των παρεχομένων υπηρεσιών και προϊόντων, όσο και της διαφορετικότητας των πελατών στους οποίους απευθύνονται οι οργανισμοί αυτοί.

Για τους λόγους αυτούς, ειδικά για τους τραπεζικούς οργανισμούς, ο πιστωτικός κίνδυνος θα πρέπει να μετριέται με την μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια, έτσι ώστε η τράπεζα να δεσμεύει τα λιγότερα δυνατά κεφάλαια για την κάλυψη τυχόν επισφαλειών.

Τα παραπάνω έχουν έγκαιρα επισημανθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία με την οδηγία περί κεφαλαιακής επάρκειας, έχει αναβαθμίσει το σχετικό εποπτικό πλαίσιο, στο οποίο έχει εναρμονισθεί και η Τράπεζα της Ελλάδος.

Ετσι, οι τράπεζες που θα ακολουθήσουν τις οδηγίες αυτές, θα ελέγξουν καλύτερα τις επισφάλειές τους και θα μπορέσουν να επενδύσουν παραγωγικότερα τα κεφάλαιά τους προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό λόγω των συνθηκών του έντονου ανταγωνισμού που δημιουργείται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

<https://dir.icap.gr/2322.asp>

3.5.1 Αύξηση πιστωτικού κινδύνου

Ως ημερομηνία αναφοράς, μια οικονομική οντότητα θα πρέπει να αξιολογεί εάν ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού μέσου έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση. Στα πλαίσια αυτής της αξιολόγησης γίνεται σύγκριση του κινδύνου αθέτησης κατά την ημερομηνία αναφοράς με τον αντίστοιχο κίνδυνο κατά την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης, λαμβάνοντας υπόψη λογικές και βάσιμες πληροφορίες οι οποίες παρέχουν ενδείξεις σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση. Ο πιστωτικός κίνδυνος θεωρείται ότι δεν έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση, εάν το χρηματοοικονομικό στοιχείο αποφασιστεί ότι εμπεριέχει χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο κατά την ημερομηνία αναφοράς. Παρόλα αυτά, ορίστηκε και ένα μαχητό τεκμήριο, που θεωρεί μια αύξηση του πιστωτικού κινδύνου σημαντική όταν οι συμβατικές πληρωμές εμφανίζουν καθυστέρηση άνω των 30 ημερών. Η έννοια του «μαχητού» προστέθηκε με το σκεπτικό πως, εάν υπάρχουν λογικές και βάσιμες πληροφορίες με τις οποίες μπορεί να υποστηριχθεί πως αύξηση του πιστωτικού κινδύνου μπορεί να θεωρηθεί ένα

χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 30 ημερών, ο ορισμός του πιστωτικού κινδύνου επιτρέπεται να προσαρμοστεί ανάλογα.

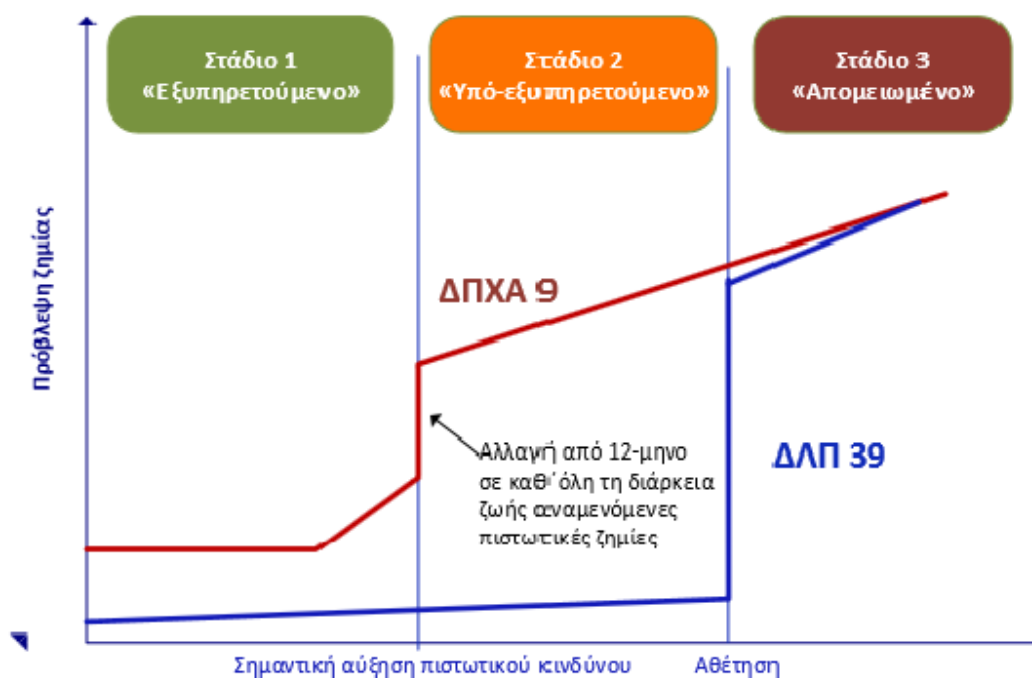
Η ανάλυση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί μια πολυπαραγοντική και ολιστική ανάλυση και το κατά πόσον ένας παράγοντας είναι σχετικός και ποια θα είναι η στάθμισή του σε σχέση με άλλους παράγοντες, εξαρτάται από:

- i) τον τύπο του προϊόντος,
- ii) τα χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών μέσων και του δανειολήπτη καθώς και
- iii) από τη γεωγραφική περιοχή.

Στις περιπτώσεις που κάποιοι παράγοντες ή δείκτες δεν μπορούν να εντοπιστούν σε επίπεδο μεμονωμένου χρηματοοικονομικού στοιχείου, η αξιολόγηση μπορεί να γίνεται σε συλλογική βάση δηλαδή σε επίπεδο χαρτοφυλακίων ομάδων, χαρτοφυλακίων ή τμημάτων ενός χαρτοφυλακίου. Στο πρότυπο παρατίθενται και παραδείγματα των κοινών χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου, όπως:

- α) είδος μέσου
- β) διαβαθμίσεις πιστωτικού κινδύνου
- γ) είδος εξασφάλισης
- δ) ημερομηνία αρχικής αναγνώρισης
- ε) υπολειπόμενη διάρκεια μέχρι τη λήξη
- στ) κλάδος
- ζ) γεωγραφική τοποθεσία δανειολήπτη, και
- η) αξία της εξασφάλισης σε σχέση με το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο, εάν αυτή επηρεάζει την πιθανότητα αθέτησης (για παράδειγμα, τα δάνεια χωρίς δικαίωμα αναγωγής σε ορισμένες δικαιοδοσίες ή οι δείκτες δανείου-αξίας).

Στο παρακάτω σχήμα φαίνεται η διαφορά στα μοντέλα επιμέτρησης αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών μεταξύ των δύο προτύπων, στην αποτύπωση των προβλέψεων σε σχέση με την αύξηση του πιστωτικού κινδύνου.

Το πρότυπο ορίζει τρεις προσεγγίσεις απομείωσης οι οποίες περιγράφονται παρακάτω:

- την γενική προσέγγιση,
- την απλοποιημένη (που αφορά συγκεκριμένα χρημ/κά περιουσιακά στοιχεία), και
- την σχετική με τα αγορασμένα ή δημιουργημένα χρημ/κά περιουσιακά στοιχεία απομειωμένης πιστωτικής αξίας.

[https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1965596/0117a5fc-772c-49b0-9430-2915b8d8c1b6/Guidelines%20on%20Accounting%20for%20ECL%20\(EBA-GL-2017-06\)_EL.pdf](https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1965596/0117a5fc-772c-49b0-9430-2915b8d8c1b6/Guidelines%20on%20Accounting%20for%20ECL%20(EBA-GL-2017-06)_EL.pdf)

ΚΕΦ.4 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ

4.1 Γενική προσέγγιση

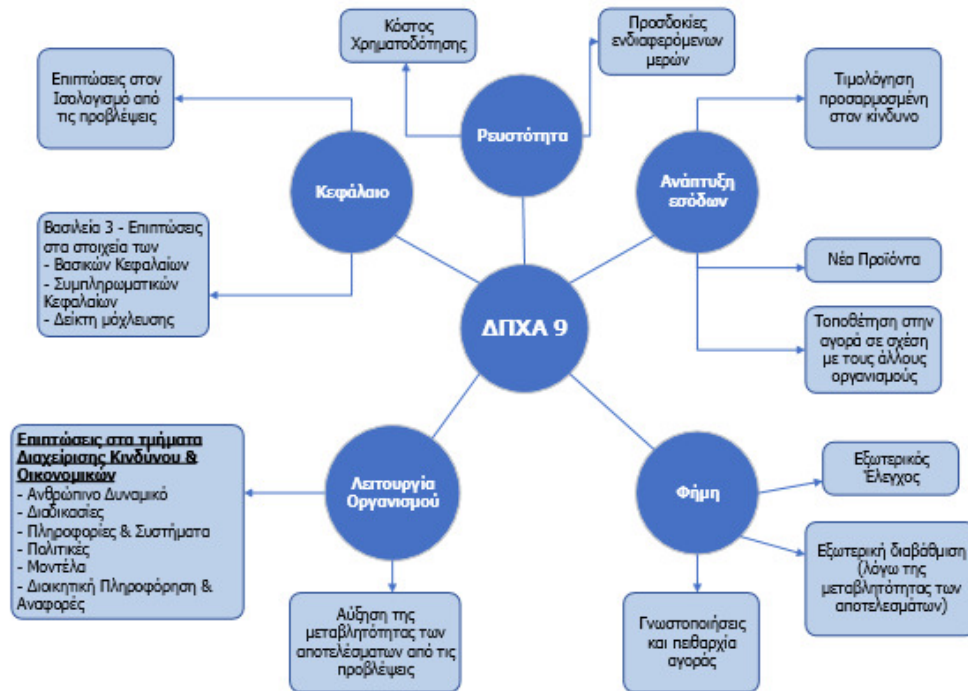
Οι ευρωπαϊκές αλλά και οι ελληνικές τράπεζες έχουν πλέον ξεκινήσει την εφαρμογή του IFRS9 και την προσαρμογή τους στο νέο σύστημα. Το νέο ΔΠΧΑ αναμένεται να προκαλέσει κάποιες διακυμάνσεις στην αποτίμηση των τραπεζών αλλά και στην κερδοφορία τους. Οι ελληνικές τράπεζες έχουν προχωρήσει στην εφαρμογή του IFRS 9 με την έλευση του 2018, η οποία όπως αναμενόταν έχει επιφέρει σε μεγάλο ποσοστό των τραπεζών διακύμανση στην κερδοφορία τους και μεταβολές στην πιστωτική τους πολιτική. Η επιβάρυνση αυτή οφείλεται κυρίως στην αλλαγή του τρόπου υπολογισμού των δανείων σε καθυστέρηση που θα προκαλέσει μεταβολές στις προβλέψεις των τραπεζών. Το θέμα αυτό παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον στην παρούσα φάση, τόσο στην Ελλάδα όσο και ευρύτερα στην Ε.Ε. καθώς οι τράπεζες την τελευταία δεκαετία αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις και αν δεν προετοιμαστούν κατάλληλα η μετάβαση στο νέο λογιστικό πρότυπο μπορεί να δυσχεράνει την κατάσταση τους. Το IFRS 39 που εφαρμόζαν για την αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων που διαθέτουν στα χαρτοφυλάκια τους, προσέφερε πολλές εξαιρέσεις και ήταν αρκετά περίπλοκο στην εφαρμογή του ενώ το νέο πρότυπο 9 εφαρμόζεται με απλό τρόπο και συμπεριλαμβάνει στην αποτίμηση όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που διαθέτει μια τράπεζα. Συνεπώς οι διαφορές αυτές αναμένεται να έχουν σοβαρή επίπτωση στην αποτύπωση της κατάστασης των τραπεζών αυτών.

<https://www.grantthornton.ie/globalassets/1.-memberfirms/ireland/insights/publications/grant-thornton---ifrs-9.pdf>

4.2 Παρουσίαση των επιπτώσεων

Πέρα από τις αλλαγές, που αφορούν την διαδικασία συμμόρφωσης στο πρότυπο (αλλαγές στις πολιτικές, τις διαδικασίες, στην διαχείριση πληροφοριακών συστημάτων, στην κατάταξη και επιμέτρηση, την απομείωση, στους ανθρώπους), που έχουν να κάνουν με την οργάνωση και την διοίκηση ενός οργανισμού, η εφαρμογή του νέου προτύπου αναμένεται να έχει αντίκτυπο και στην στρατηγική διαχείρισης των χαρτοφυλακίων, στην ανάπτυξη νέων προϊόντων, στην τιμολόγηση, στην εξωτερική διαβάθμιση από τους οίκους αξιολόγησης και σε γενικότερο επίπεδο, στην χρηματοοικονομική σταθερότητα.

Στο σχήμα που ακολουθεί αντικατοπτρίζονται τα επίπεδα στα οποία αναμένεται να προκύψουν αλλαγές και να επέλθουν αντίστοιχες επιπτώσεις (θετικές ή/και αρνητικές).

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις μετά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 συνοψίζονται παρακάτω με σχετικό σχολιασμό για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους, στους ίδιους τους οργανισμούς, στα ενδιαφερόμενα μέρη και γενικά στην οικονομία.

Καθώς αναμένεται, σε σχέση με το ΔΛΠ 39, να επιμετρούνται περισσότερα χρημ/κά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία και να αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, αυτό συνεπάγεται αύξηση των προβλέψεων στην πρώτη εφαρμογή και μεταβλητότητα στη συνέχεια, καθώς οι παράγοντες που ενσωματώνονται κατά την επιμέτρηση ενέχουν μεγάλη μεταβλητότητα, επειδή αφορούν και το μέλλον. Από την μια πλευρά, η αύξηση των προβλέψεων θα μειώσει τα εποπτικά κεφάλαια (όπως αυτά υπολογίζονται για τις εποπτικές αρχές) και για αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την σταδιακή απορρόφηση των επιπτώσεων της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9, μέσα σε πέντε χρόνια.

Από την άλλη, η έγκαιρη αναγνώριση των αναμενόμενων ζημιών και η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 για την επιμέτρηση αυτών, αναμένεται να βοηθήσει την καλύτερη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και την δημιουργία πιο αποτελεσματικών συστημάτων διαχείρισης, τα οποία θα ενσωματώνουν συστήματα έγκαιρης αναγνώρισης της πιθανότητας επιδείνωσης της ποιότητας ενός μέσου και θα προβλέπουν έγκαιρη παρέμβαση για την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων, ώστε να αποφευχθεί αυτή η επιδείνωση να αναγνωριστεί στα αποτελέσματα του οργανισμού.

Επίσης, τα περιθώρια κέρδους μπορεί να μειωθούν. Αυτό μπορεί να γίνει λόγω της αύξησης του λειτουργικού κόστους, εξαιτίας των αναγκαίων επενδύσεων στις υποδομές (πληροφοριακά συστήματα), την μοντελοποίηση, στην συλλογή και διατήρηση μεγάλου όγκου πληροφοριών, ή ακόμη, λόγω της ορθότερης επιμέτρησης του πιστωτικού κινδύνου που ενδεχομένως να αναδείξει λάθη στην τιμολόγηση

(χαμηλότερη) στο παρελθόν. Για να μπορέσουν, λοιπόν, οι τράπεζες να ανταπεξέλθουν σε όλα τα παραπάνω, θα αναγκαστούν να αναδιοργανώσουν την στρατηγική διαχείρισης των χαρτοφυλακίων τους, την πολιτική τιμολόγησης και να προσαρμόσουν τα προϊόντα που προσφέρουν. Καθώς μεγαλύτερη ληκτότητα σημαίνει και μεγαλύτερο πιστωτικό κίνδυνο, το οποίο θα μπορούσε να επιβάλλει (σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9) τη κατάταξη ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου και την επιμέτρηση προβλέψεων ζημιών σε όλη τη διάρκεια ζωής του, αυξάνοντας τις προβλέψεις ενδέχεται να παρατηρηθεί μια προτίμηση σε προϊόντα μικρότερης διάρκειας. Η βασισμένη στην αναμενόμενη (και όχι στην πραγματοποιηθείσα) πρόβλεψη ζημίας επιμέτρηση, μπορεί να ενσωματωθεί στις δανειακές συμβάσεις με συγκεκριμένους δείκτες, που σε περίπτωση αλλαγής κατηγορίας κατάταξης σε αρνητικές περιόδους, να διαφοροποιείται το προσφερόμενο επιτόκιο ή εάν αυτό δεν είναι εφικτό η εξαρχής υψηλότερη τιμολόγηση είναι μια στρατηγική επιλογή. Πάντως όπως και να διαφοροποιηθεί η πολιτική τιμολόγησης είναι πιθανό οι αναμενόμενες προβλέψεις ζημιών να βοηθήσουν στην πιο αποτελεσματική και ακριβή τιμολόγηση.

Επίσης, οι οικονομικοί κλάδοι στους οποίους προσφέρονται τα τραπεζικά προϊόντα ενδέχεται να επανεξεταστούν καθώς είναι πιθανόν να προκύψει μια προτίμηση σε κλάδους που δεν επηρεάζονται εύκολα στη πορεία του οικονομικού τους κύκλου από τις συνθήκες του εξωτερικού περιβάλλοντος. Η εφαρμογή του προτύπου μπορεί να μειώσει την προ-κυκλικότητα που είχε παρατηρηθεί με την εφαρμογή του ΔΛΠ 39 καθώς αναγνωρίζονται προβλέψεις ζημιών και σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης κατά τις οποίες οι οργανισμοί έχουν την δυνατότητα να τις απορροφήσουν. Από την άλλη εάν δεν υπολογίζονται σωστά οι κίνδυνοι και δεν διασφαλίζονται ικανά κεφάλαια για τις περιόδους ύφεσης τότε η προ-κυκλικότητα θα υφίσταται.

Επομένως, αυτό είναι θέμα που θα πρέπει να παρακολουθείται στενά από τους οργανισμούς όπου μπορεί να επιλέξουν να διατηρούν περισσότερα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας κατά την φάση της οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και από τις εποπτικές αρχές και τους αναλυτές. Όσον αφορά την εξωτερική διαβάθμιση των οργανισμών από τους οίκους αξιολόγησης και το κατά πόσο αυτή θα επηρεαστεί από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 η Standard & Poor's εξέδωσε ένα άρθρο όπου αναφέρθηκαν τα εξής:

- Με την αύξηση των προβλέψεων των πιστωτικών ζημιών θα αυξηθεί και ο δείκτης του προσαρμοσμένου στον κίνδυνο κεφαλαίου λόγω της αύξησης του αριθμητή που είναι ο δείκτης του συνολικού προσαρμοσμένου κεφαλαίου. Κατά την αξιολόγηση όμως, θα ληφθεί υπόψη η συνολική επίπτωση της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 καθώς και οι φορολογικές ελαφρύνσεις λόγω των υψηλότερων προβλέψεων που παρέχονται σε κάποιες χώρες.

- Οι αλλαγές στις πολιτικές λογιστικής από μόνες τους δεν προκαλούν αλλαγές στις διαβαθμίσεις καθώς δεν υποδηλώνουν και αλλαγές στις οικονομικές συνθήκες. Εκτός εάν με την εφαρμογή του προτύπου αναδειχθούν αδυναμίες που δεν είχαν εντοπιστεί προηγουμένως όπως στις πολιτικές προβλέψεων ή στην ύπαρξη μεγάλου αριθμού χρημ/κών μέσων υψηλού κινδύνου

- Παρόλο που ο δείκτης του προσαρμοσμένου στον κίνδυνο κεφαλαίου αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης και θα μπορούσε μία μείωσή του να προκαλέσει αλλαγή στην

εξωτερική διαβάθμιση η διαδικασία αξιολόγησης δεν είναι μηχανιστική ή αυτοματοποιημένη. Αξιολογείται και το κατά πόσο αυτή η μείωση προβλέπεται να επιμείνει στο πέρασμα του χρόνου.

-Τέλος, στα πλαίσια της αξιολόγησης του κεφαλαίου και των εσόδων λαμβάνεται υπόψη και η θέση απέναντι στον πιστωτικό κίνδυνο. Ενώ το κεφάλαιο και τα έσοδα καταδεικνύουν την δυναμική του οργανισμού στην απορρόφηση μη αναμενόμενων ζημιών η θέση του απέναντι στον κίνδυνο συμπεριλαμβάνει παράγοντες όπως η ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων, οι πολιτικές εξασφαλίσεων και οι προβλέψεις σε σχέση με τους άλλους οργανισμούς και επομένως η αξιολόγηση μπορεί να είναι θετική, ουδέτερη ή αρνητική.

Από τα παραπάνω, διαφαίνεται πως η εφαρμογή του προτύπου δεν είναι απαραίτητο να διαφοροποιήσει τις εξωτερικές διαβαθμίσεις, αλλά σίγουρα θα ληφθεί υπόψη από τους οίκους αξιολόγησης. Σε σχέση με την επίπτωση της εφαρμογής του προτύπου στην συνολική χρηματοοικονομική σταθερότητα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου συμπέρανε πως το ΔΠΧΑ 9 από μόνο του δεν συνεισφέρει στην χρηματοοικονομική σταθερότητα. Είναι σημαντικό να διερευνηθεί πώς το πρότυπο αλληλεπιδρά με τις αντιδράσεις των επενδυτών, τις δυνάμεις αγοράς και των ρυθμιστικών κανόνων και σημειώνεται πως η εφαρμογή της επιμέτρησης στην εύλογη αξία, η μοντελοποίηση του κινδύνου, ο τρόπος δανειοδότησης, η προ-κυκλικότητα και η ήδη εφαρμογή της τυποποιημένης προσέγγισης στις λιγότερο προηγμένες τράπεζες αποτελούν παράγοντες που θα πρέπει να αναλυθούν περαιτέρω.

<https://apothesis.eap.gr/handle/repo/40120>

4.3 Γενικές παραδοχές που δημοσιοποιήθηκαν στις Οικονομικές Καταστάσεις Α' τριμήνου των τραπεζών

Με τις σημειώσεις των Οικονομικών Καταστάσεων, η μεγαλύτερη πρόκληση για τις τέσσερις τράπεζες ήταν η ταξινόμηση και η απομείωση και επιμέτρηση των αναμενόμενων ζημιών. Πρώτα, διαχωρίστηκαν τα χρηματοοικονομικά μέσα σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά των ταμειακών τους ροών και μετά για αυτά που οι συμβατικές ροές αφορούσαν αποκλειστικά πληρωμή κεφαλαίου και τόκων ελέγχθηκε το μοντέλο διαχείρισής τους ώστε να αποφασιστεί πως θα επιμετρούνται (αποσβεσμένο κόστος, εύλογη αξία). Η επανεξέταση των επιχειρηματικών μοντέλων θα γίνεται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς.

Στην AlphaBank τα επιχειρηματικά μοντέλα καθορίζονται από την Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού-Παθητικού ή την Εκτελεστική Επιτροπή (Executive Committee), οι οποίες αποφασίζουν για την τυχόν εφαρμογή ενός νέου επιχειρηματικού μοντέλου, τόσο για το χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων, όσο και για το χαρτοφυλάκιο χρεογράφων. Κατά την εξέταση του SPPI (Solely Payments of Principal or Interest) μόνο ένας περιορισμένος αριθμός δανείων απέτυχε στην αξιολόγηση. Ο λόγος της «αποτυχίας» ήταν η ύπαρξη όρων βάσει των οποίων ο όμιλος δεν είχε την δυνατότητα αξιώσεων επί των μη καταβληθέντων ποσών ή

ύπαρξη ρήτρας μετατροπής σε μετοχές του δανειολήπτη (convertible to equity). Η αξιολόγηση των συμβατικών ρών γίνεται για τα δάνεια λιανικής σε επίπεδο προϊόντος λόγω της τυποποίησής τους και για τα δάνεια wholesale γίνεται σε ατομικό επίπεδο, κατά την έγκριση. Για τα προϊόντα διαχείρισης διαθεσίμων η αξιολόγηση γίνεται από τις Οικονομικές Υπηρεσίες σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Διαχειρίσεων Διαθεσίμων.

Η Eurobank ανακοίνωσε πως πραγματοποιεί την αξιολόγηση SPPI ανά δανειακό προϊόν για το χαρτοφυλάκιο λιανικής και για ένα μέρος του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου (με συμβάσεις τυποποιημένης μορφής), ενώ για το υπόλοιπο επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο σε ατομική βάση. Για τον ορισμό της Αθέτησης χρησιμοποιήθηκε ο ορισμός των μη-Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων που ορίζεται από τις εποπτικές αρχές συμπεριλαμβανομένου του μαχητού τεκμηρίου των 90 ημερών και της ύπαρξης ένδειξης αδυναμίας πληρωμής.

Στον όμιλο της Εθνικής ορίστηκε επιπλέον ως κριτήριο απομείωσης η ύπαρξη τουλάχιστον μιας εξωτερικής διαβάθμισης του τίτλου ή του εκδότη, που αντιστοιχεί σε χρεοκοπία ή επιλεκτική χρεοκοπία. Επίσης, για τον ορισμό της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, χρησιμοποιούν και ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες (μηχανισμούς Έγκαιρης Προειδοποίησης Πιστωτικού Κινδύνου -Early Warning Systems). Για τις περιπτώσεις για τις οποίες δεν υπάρχουν ενδείξεις σημαντικής επιδεινώσεως του πιστωτικού κινδύνου, βάσει των ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών, όρισαν ότι τα ανοίγματα σε καθυστέρηση άνω των 30 ημερών αποτελούν σημαντική αύξηση πιστωτικού κινδύνου. Η αξιολόγηση της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και η επιμέτρηση αναμενόμενων ζημιών γίνονται από όλες τις τράπεζες σε συλλογική ή ατομική βάση. Ομαδοποιούνται δανειακά ανοίγματα με κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου (συνήθως λιανικής τραπεζικής και ορισμένα ανοίγματα σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις) και ατομικά αξιολογούνται συνήθως τα μεμονωμένα σημαντικά ανοίγματα και οι χρεωστικοί τίτλοι.

Για την επιμέτρηση των αναμενόμενων ζημιών τα χρηματοοικονομικά στοιχεία χωρίζονται σε τρία στάδια ανάλογα με το εάν έχει αξιολογηθεί ότι δεν υπάρχει σημαντική αύξηση πιστωτικού κινδύνου (Στάδιο 1- ζημιές για τους επόμενους 12 μήνες) ή ότι υπάρχει (Στάδιο 2-ζημιές καθόλη τη διάρκεια ζωής), εάν υπάρχουν σημαντικές αποδείξεις απομείωσης ή πρόκειται για στοιχεία που είναι αγορασμένα ή δημιουργημένα απομειωμένης πιστωτικής αξίας (Στάδιο 3-ζημιές καθόλη τη διάρκεια ζωής).

Για τον καθορισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, υπολογίζονται η πιθανότητα αθέτησης δώδεκα μηνών ή καθόλη της διάρκεια ζωής κάτω από τρία διαφορετικά σενάρια (βασικό, δυσμενές και αισιόδοξο), η έκθεση κατά την αθέτηση, η ζημιά ως ποσοστό του χρηματοδοτικού ανοίγματος δεδομένης της αθέτησης καθώς και ο συντελεστής μετατροπής των εκτός ισολογισμού ανοιγμάτων σε ποσά και το ποσοστό προπληρωμής. Αυτοί οι παράμετροι αντλούνται από εσωτερικούς αναπτυγμένα στατιστικά μοντέλα, ιστορικά δεδομένα συγκεκριμένης χρονικής στιγμής και παρατηρήσεις από τα ήδη υπάρχοντα στοιχεία που διατηρούνται για τις ανάγκες των αναφορών στις εποπτικές αρχές και για τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου.

Η Eurobank διακρίνει τα χαρτοφυλάκιά της σε δύο μεγάλες κατηγορίες, σε αυτά που καλύπτονται με εξασφαλίσεις και σε αυτά χωρίς. Εκτιμά τη ζημιά ως ποσοστό του χρηματοδοτικού ανοίγματος δεδομένης της αθέτησης χρησιμοποιώντας ποσοστά ανάκτησης (cure rates) που αντικατοπτρίζουν εισπράξεις μετρητών, εκτιμώμενα ποσά από ρευστοποιήσεις των εξασφαλίσεων, εκτιμήσεις για το χρόνο ρευστοποίησης, κόστος υλοποίησης κτλ. Όπου υπάρχει εξάρτηση με μακροοικονομικά δεδομένα ενσωματώνονται πληροφορίες σχετικά με το μέλλον.

Για την μελλοντική πληροφόρηση επιλέγονται οι κατάλληλοι μακροοικονομικοί δείκτες για να ενσωματωθούν στα υποδείγματα καθορισμού των παραγόντων που περιγράφηκαν παραπάνω. Η Eurobank παρακολουθεί τους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ, των δεικτών τιμών κατοικιών, των ποσοστών ανεργίας, των επιτοκίων. Τα μοντέλα της βασίζονται σε λογιστικές παλινδρομήσεις και λειτουργούν κάτω από διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια και σε σχετικές αλλαγές και κλυδωνισμούς στο μακροοικονομικό περιβάλλον, οι οποίες αντικατοπτρίζονται αναλόγως με μη γραμμικό τρόπο.

Η Εθνική αποφάσισε να χρησιμοποιήσει την ιδιωτική κατανάλωση, τον δείκτη τιμών καταναλωτή, το ΑΕΠ, τον γενικό δείκτη τιμών χρηματιστηρίου, τον δείκτη τιμών οικιστικών ακινήτων, το ποσοστό ανεργίας, τις τιμές ακινήτων (σύνθετος δείκτης αποτελούμενος από εμπορικά και οικιστικά ακίνητα και γραφεία) και τις τιμές ναύλων. Υπολογίζει αναμενόμενες ζημίες ανά τρίμηνο για κάθε άνοιγμα ή σύνολο ανοιγμάτων, ξεχωριστά.

Η Πειραιώς αναφέρει το ΑΕΠ, τους δείκτες ανεργίας, τους δείκτες εξέλιξης τιμών κατοικιών, πτωχευτικές τάσεις, το επίπεδο των επιτοκίων. Επίσης, πέρα από τους μακροοικονομικούς δείκτες αναφέρει και τα χαρακτηριστικά δανείων, συνθήκες που διέπουν το οικονομικό περιβάλλον, την εποχικότητα, πολιτικές και πρακτικές διαχείρισης πελατείας, αλλαγές σε νόμους και κανονιστικές ρυθμίσεις και επιρροές σε συνθήκες πληρωμών των πελατών. Η μεθοδολογία και οι παραδοχές που εφαρμόζονται στην επιμέτρηση των αναμενόμενων ζημιών ελέγχονται τακτικά.

Στην Εθνική όλα τα κριτήρια ταξινόμησης, τα υποδείγματα και τα σχετικά όρια που καθορίζονται βάσει μελλοντικών πληροφοριών, υπόκεινται στην επικύρωση από τον Τομέα Επικύρωσης Υποδειγμάτων της Τράπεζας. Οι μεταβολές εγκρίνονται από την Εκτελεστική Επιτροπή και την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων.

Στην Eurobank, η επικύρωση του μοντέλου υπολογισμού γίνεται από μια ανεξάρτητη μονάδα επικύρωσης, περιλαμβάνει την εφαρμογή πολιτικών και διαδικασιών που καθορίζουν την δομή αναφοράς και ευθύνης της διαδικασίας, τα εσωτερικά πρότυπα για την αξιολόγηση και την έγκριση αλλαγών στα μοντέλα και την αναφορά των αποτελεσμάτων της επικύρωσης. Η Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου εγκρίνει όλα τα μοντέλα και τις αλλαγές τους μετά την επικύρωσή τους.

Όταν υπάρχουν κατά τη άποψη της Διοίκησης νέες εξελίξεις και διαθέσιμες νέες πληροφορίες, οι οποίες δεν έχουν αποτυπωθεί ακόμη στον υπολογισμό των ζημιών, μέσω των μοντέλων, η Διοίκηση μπορεί να προχωρήσει σε προσωρινές προσαρμογές. Στην Alpha Bank η Επιτροπή Πιστωτικού Κινδύνου έχει την ευθύνη της έγκρισης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθώς και των μεθοδολογιών

που αναπτύσσει η Τράπεζα για τον υπολογισμό τους για το δανειακό χαρτοφυλάκιο. Τέλος οι τέσσερις τράπεζες στις Οικονομικές Καταστάσεις του Α' τριμήνου 2018, δημοσιοποίησαν και τις ποσοτικές εκτιμήσεις τους για το αντίκτυπο της εφαρμογής του προτύπου στις προβλέψεις ζημιών και στα εποπτικά κεφάλαια.

<https://www.bankofgreece.gr/kiries-leitourgies/epopteia/pistwtika-idrymata/dhmosiopoihsh-epoptikwn-praktikwn>

4.4 Αλλαγές που επέρχονται στις τραπεζικές επιχειρήσεις με την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9

Το πρώτο μέρος στο πρότυπο ΔΠΧΑ 9 - Χρηματοοικονομικά Μέσα προβλέπει τους όρους υπό τους οποίους ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο μπορεί να αποτιμάται στο αποσβεσμένο κόστος. Πρέπει να πληρούνται δύο δοκιμές για τη μέτρηση του αποσβεσμένου κόστους: το επιχειρηματικό μοντέλο δοκιμής και τα χαρακτηριστικά της δοκιμής περιουσιακών στοιχείων. Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων επανεξετάζει επί του παρόντος ορισμένες πτυχές στο πρότυπο ΔΠΧΑ 9 με στόχο να προβεί σε περιορισμένες βελτιώσεις στο μοντέλο ταξινόμησης και μέτρησης. Οι βασικές προτάσεις του ΣΔΛΠ ήταν οι εξής:

1. Η εισαγωγή της κατηγορίας για τα χρεόγραφα σε ποσοστό κατώτερο από το συνολικό εισόδημα. Η κατηγορία αυτή θα χρησιμοποιηθεί για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία με συμβατικές ταμειακές ροές που είναι μόνο κεφάλαιο και τόκοι και που ανήκουν σε επιχειρηματικό μοντέλο που είναι και: (α) να κατέχει για τη συλλογή συμβατικών ταμιακών ροών, και (β) να πωλούν χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Το ΣΔΛΠ θα παράσχει επίσης πρόσθετες κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή αυτής της κατηγορίας χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.
2. Να τροποποιήσει ελαφρώς τα χαρακτηριστικά της δοκιμής περιουσιακών στοιχείων για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων ζητημάτων εφαρμογής που έχουν εντοπιστεί στην πράξη.

Το πρότυπο ΔΠΧΑ 9 αλλάζει τη μέτρηση και την παρουσίαση πολλών χρηματοπιστωτικών μέσων ανάλογα με το σκοπό και τη φύση τους. Αυτές οι αλλαγές θα καθορίσουν εάν και πότε τα ποσά αναγνωρίζονται στα καθαρά κέρδη. Για παράδειγμα:

- A) Η αυξημένη μεταβλητότητα των κερδών και ζημιών αναμένεται καθώς τα περισσότερα μέσα ταξινομούνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.
- B) Οι ίδιες προσαρμογές πιστωτικού κινδύνου σε χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που έχουν οριστεί στην εύλογη αξία τους δεν απεικονίζονται πλέον στα αποτελέσματα.

Το πρότυπο ΔΠΧΑ 9 θα καταστήσει δομικά λιγότερο κερδοφόρα ορισμένα προϊόντα και επιχειρηματικές δραστηριότητες, ανάλογα με τον οικονομικό τομέα, τη διάρκεια μιας συναλλαγής, τις εγγυήσεις που την υποστηρίζουν και τις αξιολογήσεις του αντισυμβαλλομένου. Αυτές οι αλλαγές σημαίνουν ότι οι τράπεζες θα πρέπει να

αναθεωρήσουν τη στρατηγική χαρτοφυλακίου τους σε ένα πολύ πιο λεπτομερές επίπεδο από αυτό που κάνουν σήμερα.

Στον οικονομικό τομέα ο προοδευτικός χαρακτήρας της παροχής πιστώσεων βάσει στο πρότυπο σημαίνει ότι οι τράπεζες θα πρέπει να επανεξετάσουν την κατανομή δανείων τους σε οικονομικούς τομείς με μεγαλύτερη ευαισθησία στον οικονομικό κύκλο.

Στη διάρκεια συναλλαγής όσο πιο μακρινή είναι η εξαγορά τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα ότι ο αντισυμβαλλόμενος θα χρεώσει. Σύμφωνα με το πρότυπο οι απομειώσεις του Σταδίου 2 βασίζονται στην διαδικασία καθ' όλη τη διάρκεια ζωής τους, τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που προκύπτουν από όλα τα πιθανά συμβάντα αθέτησης υποχρέωσης έναντι της αναμενόμενης διάρκειας ζωής του χρηματοπιστωτικού μέσου και συνεπώς απαιτούν υψηλότερες προβλέψεις για ζημιές από δάνεια. Στη περίπτωση της εγγύησης οι ακάλυπτες εκθέσεις θα πληγούν περισσότερο από το νέο πρότυπο. Οι εξασφαλίσεις θα συμβάλουν στην άμβλυνση της αύξησης των προβλέψεων για ζημιές λόγω αθέτησης σύμφωνα με το πρότυπο ιδιαίτερα για τα ανοίγματα που μεταβαίνουν στο Στάδιο 2.

Στις αξιολογήσεις αντισυμβαλλομένου, το πρότυπο επιβάλλει βαρύτερες μέσες προβλέψεις «επιβολής κυρώσεων» για την έκθεση σε πελάτες υψηλότερου κινδύνου, επομένως οι αξιολογήσεις των αντισυμβαλλομένων θα έχουν άμεσο αντίκτυπο στην κερδοφορία. Οι παρατηρητές της βιομηχανίας αναμένουν ότι οι προβλέψεις για υψηλότερου κινδύνου πελάτες θα αυξηθούν έντονα μόλις εφαρμοστεί το νέο πλαίσιο. Αυτή η μετατόπιση της διαρθρωτικής κερδοφορίας υποδεικνύει ότι οι τράπεζες θα πρέπει, όπου είναι δυνατόν, να κατευθύνουν την εμπορική τους εστίαση σε τομείς που είναι πιο ανθεκτικοί στον οικονομικό κύκλο. Αυτό θα μειώσει την πιθανότητα των ανοιγμάτων του Σταδίου 1 να μεταναστεύσουν στο Στάδιο 2 και, συνεπώς να αυξήσει την μεταβλητότητα της ρευστότητας επιχειρήσεων. Οι πελάτες υψηλότερου κινδύνου πρέπει να αξιολογούνται με μεγαλύτερη προσοχή και οι τράπεζες θα μπορούσαν να εισαγάγουν ένα *plafond* (πιστωτικό όριο) ή άλλα μέτρα για να αναθεωρήσουν την προέλευση των προϊόντων που είναι πιθανότερο να είναι ευάλωτα στη μετανάστευση στο Στάδιο 2, όπως οι μακροπρόθεσμες λιανικές υποθήκες, μακροπρόθεσμες μη συγκεντρωμένες διευκολύνσεις συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών διαρθρωμένης χρηματοδότησης και χρηματοδότησης έργων. Το πρότυπο θα μειώσει τα περιθώρια κέρδους ειδικά για τα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα ανοίγματα λόγω της κατανάλωσης κεφαλαίου που προκαλείται από τα υψηλότερα επίπεδα προβλέψεων για το Στάδιο 2. Συγκεκριμένα, τα ανοίγματα με πελάτες χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας και οι κακές εγγυήσεις απαιτούν υψηλότερες προβλέψεις για το Στάδιο 2. Για τα δάνεια που υπερβαίνουν τα δέκα χρόνια, οι προβλέψεις για τις ζημιές που αναμένονται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής τους μπορεί να είναι έως και 20 φορές υψηλότερες από τις προβλέψεις της πρώτης βαθμίδας, οι οποίες βασίζονται στην αναμενόμενη ζημία για 12 μήνες. Για να αντισταθμίσουν αυτές τις αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία τους, οι τράπεζες μπορούν να προσαρμόσουν τις εμπορικές στρατηγικές τους, κάνοντας αλλαγές στις τιμές ή στα χαρακτηριστικά των προϊόντων.

Στο κλάδο της τιμολόγησης, όπου είναι δυνατόν, οι τράπεζες θα πρέπει να καταλήξουν σε σύμβαση με τους πελάτες σε ένα δίκτυο τιμών που περιλαμβάνει

συμβόλαια βασισμένα σε δείκτες που προβλέπουν την πιθανότητα μετάβασης στο Στάδιο 2, όπως ο δείκτης ισολογισμού του πελάτη και ο δείκτης ρευστότητας. Σε περίπτωση παραβίασης μιας σύμβασης το επιτόκιο θα αυξηθεί - για παράδειγμα, κατά 10 έως 20 μονάδες βάσης για την αντιστάθμιση του επιπλέον κόστους του Σταδίου 2 για ανοίγματα μεταξύ πέντε και δέκα ετών και κατά 25 έως 35 μονάδες βάσης για ανοίγματα μεγαλύτερα των δέκα ετών. Εάν δεν είναι δυνατή η ευέλικτη τιμολόγηση, το αναμενόμενο πρόσθετο κόστος μιας μετανάστευσης στο Στάδιο 2 θα πρέπει να καταλογίζεται μπροστά στην τιμολόγηση. Το κόστος αυτό θα πρέπει να σταθμιστεί με τον αναμενόμενο χρόνο που δαπανάται στο Στάδιο 2: για παράδειγμα, με 3 έως 5 μονάδες βάσης κατά μέσο όρο για ανοίγματα με διάρκεια πέντε έως δέκα έτη και 5 έως 10 μονάδες βάσης για τα περισσότερα από δέκα έτη.

Τέλος στα χαρακτηριστικά προϊόντος, οι τράπεζες μπορούσαν να προσαρμόσουν τη διάρκεια, το χρονοδιάγραμμα εξόφλησης, την περίοδο προαποφόρτωσης, τις ρήτρες δανείου σε αξία και τις ρήτρες διακοπής για να μειώσουν την επίδραση του προτύπου στην αποδοτικότητά τους. Ειδικότερα, θα πρέπει να στοχεύουν στη μείωση της διάρκειας και της απόσβεσης προφίλ τους, παρέχοντας κίνητρα στους διαχειριστές σχέσεων και στους πελάτες να μετατοπίζονται σε βραχυπρόθεσμα προϊόντα και εισάγοντας νέα προϊόντα ή επιλογές που επιτρέπουν πρόωρη εξόφληση ή αναδιάρθρωση.

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ifrs-developments-issue-86july2014/\\$FILE/EY-ifrs-developments-issue-86-july2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ifrs-developments-issue-86july2014/$FILE/EY-ifrs-developments-issue-86-july2014.pdf)

4.5 Η λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου

Στην έκδοσή της με τίτλο «Αρχές για την ενδυνάμωση της εταιρικής διακυβέρνησης» (2010), η Επιτροπή Βασιλείας για την Εποπτεία του Τραπεζικού Συστήματος, έκανε αναφορά στο ότι οι τράπεζες θα πρέπει να διαθέτουν μία λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου με επαρκή εξουσία, κύρος, ανεξαρτησία, πόρους και πρόσβαση στο Διοικητικό Συμβούλιο και πως η ύπαρξη ανεξάρτητων, ικανών και ειδικευμένων εσωτερικών ελεγκτών είναι ζωτικής σημασίας για μια ακεραία εταιρική διακυβέρνηση. Στα πλαίσια αυτής της έκδοσης στη συνέχεια, εξέδωσε (Ιούνιος 2012) ένα έγγραφο με τίτλο «Ο Εσωτερικός Έλεγχος στις τράπεζες» παραθέτοντας αρχές που θα πρέπει να διέπουν την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών. Ο στόχος του εγγράφου ήταν να παραθέσει τις προσδοκίες των εποπτικών αρχών σχετικά με την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου σε τραπεζικούς οργανισμούς, την μεταξύ τους σχέση και την αξιολόγησή του από αυτές. Αναφέρεται χαρακτηριστικά, πως ένα ισχυρό σύστημα εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας και μια ανεξάρτητη και αποτελεσματική “Λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου” αποτελούν κομμάτια μιας ακεραίας εταιρικής διακυβέρνησης.

Οι τραπεζικές εποπτικές αρχές κατά την σχετική αξιολόγηση θα πρέπει να ικανοποιούνται σε σχέση με την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, με τις πολιτικές και πρακτικές που ακολουθούνται και με το ότι η διοίκηση παίρνει εγκαίρως τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα σε απάντηση των αδυναμιών σε δικλίδες ασφαλείας που εντοπίζονται από τους εσωτερικούς ελεγκτές.

Παρακάτω παραθέτονται συγκεκριμένες αρχές που σχετίζονται άμεσα με τον ρόλο που οφείλει να διαδραματίσει ο εσωτερικός έλεγχος σε μια τράπεζα κατά την περίοδο προγραμματισμού, οργάνωσης και εφαρμογής του νέου προτύπου ΔΠΧΑ 9:

- Μια αποτελεσματική λειτουργία εσωτερικού ελέγχου παρέχει ανεξάρτητη διαβεβαίωση στο Διοικητικό Συμβούλιο και την ανώτερη διοίκηση σχετικά με την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας των συστημάτων και διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου και διακυβέρνησης βοηθώντας με αυτόν τον τρόπο, στην προστασία των τραπεζικών οργανισμών και της φήμης τους.

- Ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να αξιολογεί ανεξάρτητα την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των δικλίδων ασφαλείας, των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και διακυβέρνησης και των διαδικασιών των διοικητικών και επιτελικών μονάδων και να παρέχει τη σχετική διαβεβαίωση.

- Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να έχουν τακτική επικοινωνία με τους εσωτερικούς ελεγκτές για να συζητούν τις περιοχές κινδύνων που εντοπίζουν και οι δύο, να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται αυτοί οι κίνδυνοι και οι αδυναμίες και να παρακολουθούν τις δεσμεύσεις της διοίκησης απέναντι σε αυτές.

- Ο Εσωτερικός Έλεγχος δεν θα πρέπει να συμμετέχει στον σχεδιασμό, την επιλογή, την εφαρμογή ή την λειτουργία συγκεκριμένων μέτρων εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας. Παρόλα αυτά, η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου δεν θα πρέπει να εμποδίζει την ανώτερη διοίκηση, από το να ζητά την συνδρομή του εσωτερικού ελέγχου σε θέματα που σχετίζονται με τον κίνδυνο και τις εσωτερικές δικλίδες ασφαλείας. Η ανάπτυξη και η εφαρμογή των εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας όμως, παραμένει ευθύνη της διοίκησης.

- Επίσης, ο Εσωτερικός Έλεγχος θα πρέπει να αξιολογεί:

A) την επάρκεια των συστημάτων διαχείρισης κινδύνου και των διαδικασιών για τον εντοπισμό, μέτρηση, αξιολόγηση ελέγχου, ανταπόκριση και αναφοράς όλων των κινδύνων που προέρχονται από την λειτουργία της τράπεζας

B) την ακεραιότητα των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων συμπεριλαμβανομένης της ακρίβειας, αξιοπιστίας και πληρότητας των πληροφοριών που χρησιμοποιούνται σε αυτά.

Γ) τις διαδικασίες έγκρισης και διατήρησης των μοντέλων που αφορούν τους κινδύνους συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας επαλήθευσης που πρέπει να γίνεται σχετικά με την συνέπεια, χρονική καταλληλότητα, ανεξαρτησία και αξιοπιστία των πηγών πληροφοριών που χρησιμοποιούνται σε αυτά τα μοντέλα.

Τέλος, το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών έχει εκδώσει τα Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου, θέτοντας το πλαίσιο λειτουργίας του. Σε αυτά τονίζεται ιδιαίτερα η αποστολή του που είναι να ενισχύει και να προστατεύει την αξία του οργανισμού, παρέχοντας αντικειμενική και βάσει κινδύνων διαβεβαίωση, συμβουλές και πληροφόρηση και οι αρχές που διέπουν την λειτουργία του που είναι η

ανεξαρτησία, αντικειμενικότητα, ακεραιότητα, επάρκεια και να προάγει την βελτίωση του οργανισμού.

Από τα παραπάνω διαφαίνεται πως ο Εσωτερικός πρέπει να παρακολουθεί/ελέγχει εάν η διαχείριση πιστωτικού κινδύνου γίνεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις των κανόνων που διέπουν έναν τραπεζικό οργανισμό (νομικών, ρυθμιστικών, λογιστικών, φορολογικών, βέλτιστων πρακτικών) και σύμφωνα με τις οδηγίες του Διοικητικού του Συμβουλίου και επιπλέον έχει και την ευθύνη για την παροχή σχετικής διαβεβαίωσης. Επομένως η διαδικασία της μετάβασης από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9 είναι άρρηκτα δεμένη με την λειτουργία της διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου και το ίδιο και η λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου, μπορεί να υπάρξει μια θετική αλληλεπίδραση μεταξύ τους αφού εξυπηρετούν τον ίδιο στόχο.

<http://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/20170710IPR79383/international-financial-reporting-standards-ifs-9-5-year-transition>

4.5.1 Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου σε συνάρτηση με το ΔΠΧΑ 9

Στα πλαίσια του εντοπισμού των αναγκαίων αλλαγών για την συμμόρφωση με το νέο πρότυπο θα πρέπει να απαντηθούν οι παρακάτω βασικές ερωτήσεις με σκοπό την πληρέστερη λήψη αποφάσεων:

1. Έχει ενημερωθεί το Διοικητικό Συμβούλιο σχετικά με την υποχρεωτική συμμόρφωση στο ΔΠΧΑ 9 και με το πρόγραμμα της Διοίκησης για την εφαρμογή του;
2. Ποιός/ποιοί έχουν αναλάβει την ευθύνη της διοίκησης του έργου; Θα συμμετέχουν σε αυτό τα τμήματα της διαχείρισης κινδύνου, των οικονομικών και των πληροφοριακών συστημάτων;
3. Ποιό είναι το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου;
4. Ποιές είναι οι λογικές και βάσιμες πληροφορίες που είναι διαθέσιμες χωρίς αδικαιολόγητο κόστος ή προσπάθεια και ενδέχεται να επηρεάζουν τον πιστωτικό κίνδυνο; Είναι ήδη διαθέσιμες ή θα πρέπει να συλλεχθούν; Και με τι κόστος;
5. Τα μοντέλα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την κατάταξη, επιμέτρηση, απομείωση των χρηματοοικονομικών μέσων είναι εύκολα διαθέσιμα; Μήπως χρειάζεται εκ νέου σχεδίαση ή επέκταση των ήδη υπαρχόντων; Πως θα ενσωματωθούν οι πληροφορίες που αφορούν το μέλλον (forward looking) που απαιτεί το πρότυπο;
6. Ποια επιχειρηματικά μοντέλα θα εφαρμοστούν και πως θα σχεδιαστεί η διαδικασία κατάταξης των χρημ/κών μέσων με βάση τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ρών τους;
7. Πως θα οριστούν «η σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου», «η αθέτηση», «ο χαμηλός πιστωτικός κίνδυνος κατά την αναγνώριση» και άλλοι σημαντικοί

παράγοντες που επηρεάζουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για την κατάταξη, επιμέτρηση και απομείωση;

8. Θα εφαρμοστεί η απλοποιημένη μέθοδος απομείωσης;

9. Πως θα καταρτιστούν οι γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις; Σε ποιό εύρος και βάθος θα παρουσιαστούν οι σχετικές πληροφορίες;

Για την πληρέστερη απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα, ο εσωτερικός έλεγχος, λόγω της φύσης της λειτουργίας του, καθώς διαθέτει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την λειτουργία και τις διαδικασίες ενός οργανισμού είναι σε θέση να βοηθήσει ουσιαστικά. Η απαραίτητη προετοιμασία στο εσωτερικό του τμήματος περιλαμβάνει την σχετική εκπαίδευση στις απαιτήσεις του νέου προτύπου, ενσωμάτωση του έργου στο ετήσιο πρόγραμμά του και διάθεση επαρκών πόρων και χρόνου. Τα στελέχη του εσωτερικού ελέγχου, διατηρούν μια «Μήτρα Κινδύνων και Δικλείδων Ασφαλείας» (Risk & Controls Matrix) για κάθε διαδικασία που ελέγχουν που ουσιαστικά πρόκειται για έναν πίνακα στον οποίο είναι καταγεγραμμένοι όλοι σημαντικοί κίνδυνοι που πηγάζουν από το κάθε βήμα μιας διαδικασίας και όλες οι δικλείδες ασφαλείας που θα πρέπει να έχει θέσει ο οργανισμός για την αντιμετώπισή τους.

Επομένως, γνωρίζουν καλά όλους τους κινδύνους και τι χρειάζεται για την αντιμετώπισή τους και μπορούν λειτουργώντας προληπτικά αφού αναλύσουν την διαδικασία για την συμμόρφωση στο πρότυπο να προετοιμάσουν τον αντίστοιχο πίνακα, για την εξυπηρέτηση της διαδικασίας ελέγχου.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί πως η τελική ευθύνη σχεδιασμού, υλοποίησης και εφαρμογής και η λήψη των σχετικών αποφάσεων είναι αποκλειστικά των διοικητικών στελεχών και όχι του εσωτερικού ελέγχου καθώς σε άλλη περίπτωση, διακυβεύεται η ανεξαρτησία του. Όσον αφορά τον σχεδιασμό του έργου (project plan), οι βασικοί ρόλοι των στελεχών του εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνουν την παρακολούθηση της διαδικασίας σχεδιασμού, της ενημέρωσης της ανώτερης διοίκησης και της επιμόρφωσης των στελεχών, τον εντοπισμό των σχετικών κινδύνων και την αξιολόγηση της λειτουργίας της ομάδας έργου όσον αφορά την προετοιμασία, την ετοιμότητα, την επάρκεια πόρων και την εκπαίδευση. Ελέγχουν το αρχικό σχέδιο του έργου για να επικυρώσουν την καταλληλότητα και την επάρκεια του σχεδιασμού (και των διαθέσιμων πόρων).

Επίσης, είναι απαραίτητη η στενή συνεργασία με τους εξωτερικούς ελεγκτές από την αρχή του έργου και φυσικά με όλους τους εμπλεκόμενους στο εσωτερικό του οργανισμού.

Στην φάση της αρχικής ανάλυσης επιπτώσεων ο Εσωτερικός Έλεγχος μπορεί να βοηθήσει τις διοικητικές μονάδες να εκτιμήσουν αποτελεσματικά τις πιθανές επιπτώσεις της εφαρμογής του προτύπου, να παρέχει συμβουλές όσον αφορά τους παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την σχεδίαση της υλοποίησης των απαραίτητων αλλαγών. Όταν εντοπιστούν οι αναγκαίες αλλαγές, εντοπίζονται και επιμετρούνται οι κίνδυνοι (χαμηλοί, μέτριοι, υψηλοί) που θα προκύψουν από τις αλλαγές στις διαδικασίες και αξιολογείται η αποτελεσματικότητα των δικλείδων ασφαλείας κατά την εφαρμογή των αλλαγών. Στη φάση της ανάπτυξης/υλοποίησης παρακολουθούν στενά όλες τις δράσεις που έχουν προγραμματιστεί και

πραγματοποιούνται για να βεβαιωθούν και να βεβαιώσουν το Διοικητικό Συμβούλιο/Ελεγκτική Επιτροπή, πως κατά την υλοποίηση οι προτεραιότητες τέθηκαν σωστά και πως το έργο προχωρά όπως σχεδιάστηκε.

Γίνεται επισκόπηση των προτεινόμενων νέων / επικαιροποιημένων πολιτικών και διαδικασιών με σκοπό την διασφάλιση της ύπαρξης κατάλληλων δικλείδων ασφαλείας (όπως, ο διαχωρισμός αρμοδιοτήτων, ο διπλός έλεγχος κατά την καταχώρηση στοιχείων, κτλ) ώστε να αποφευχθεί η ανάληψη υπερβολικού κινδύνου.

Επίσης, αξιολογείται η επάρκειά τους στις απαιτήσεις του προτύπου. Στην φάση του ελέγχου και της τελικής ανάλυσης επιπτώσεων, ελέγχονται οι αλλαγές στα πληροφοριακά συστήματα, διερευνάται η δυνατότητα αυτοματοποίησης των δικλείδων ασφαλείας (automated controls) και αξιολογείται η δυνατότά τους να παρέχουν τις κατάλληλες αναφορές για τις γνωστοποιήσεις. Επιβεβαιώνεται πως οι επιλεγμένες πηγές πληροφοριών είναι κατάλληλες και μπορούν να αποδώσουν ικανοποιητικά τα ιστορικά, τα τρέχοντα και τα μελλοντικά στοιχεία, που είναι απαραίτητα για τα μοντέλα επιμέτρησης και απομείωσης. Προτείνονται όποιες βελτιώσεις επιδέχεται να γίνουν.

Τέλος, κατά την παρουσίαση στο Διοικητικό Συμβούλιο των επιπτώσεων της εφαρμογής του προτύπου, ο Εσωτερικός Έλεγχος οφείλει να ενημερώσει, εάν όλες οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν, διαφοροποίησαν ή όχι την συνολική τοποθέτηση του οργανισμού απέναντι στον κίνδυνο όπως αυτή είχε οριστεί από το ίδιο. Με την ολοκλήρωση αυτής της φάσης, θα πρέπει και η λειτουργία του τμήματος του Εσωτερικού Ελέγχου, να προσαρμοστεί στις όποιες αλλαγές έγιναν στον οργανισμό. Αυτές οι προσαρμογές αφορούν την επικαιροποίηση των εγγράφων του τμήματος που αφορούν τις περιγραφές των διαδικασιών, τα διαγράμματα ροής, τους καταγεγραμμένους κινδύνους και τις αντίστοιχες δικλείδες ασφαλείας όπως επίσης και τις διαδικασίες ελέγχων και παρακολούθησης.

Στην φάση της αρχικής ανάλυσης επιπτώσεων ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να βοηθήσει τις διοικητικές μονάδες να εκτιμήσουν αποτελεσματικά τις πιθανές επιπτώσεις της εφαρμογής του προτύπου, να παρέχει συμβουλές όσον αφορά τους παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την σχεδίαση της υλοποίησης των απαραίτητων αλλαγών. Όταν εντοπιστούν οι αναγκαίες αλλαγές, εντοπίζονται και επιμετρούνται οι κίνδυνοι (χαμηλοί, μέτριοι, υψηλοί) που θα προκύψουν από τις αλλαγές στις διαδικασίες και αξιολογείται η αποτελεσματικότητα των δικλείδων ασφαλείας κατά την εφαρμογή των αλλαγών.

Στη φάση της ανάπτυξης/υλοποίησης παρακολουθούν στενά όλες τις δράσεις που έχουν προγραμματιστεί και πραγματοποιούνται (μαζί με τις προθεσμίες), για να βεβαιωθούν και να βεβαιώσουν το Διοικητικό Συμβούλιο/Ελεγκτική Επιτροπή, πως κατά την υλοποίηση, οι προτεραιότητες τέθηκαν σωστά και πως το έργο προχωρά όπως σχεδιάστηκε. Γίνεται επισκόπηση των προτεινόμενων νέων / επικαιροποιημένων πολιτικών και διαδικασιών, με σκοπό την διασφάλιση της ύπαρξης κατάλληλων δικλείδων ασφαλείας (όπως, ο διαχωρισμός αρμοδιοτήτων, ο διπλός έλεγχος κατά την καταχώρηση στοιχείων, κτλ) ώστε να αποφευχθεί η ανάληψη υπερβολικού κινδύνου. Επίσης, αξιολογείται η επάρκειά τους στις απαιτήσεις του προτύπου.

Στην φάση του ελέγχου και της τελικής ανάλυσης επιπτώσεων, ελέγχονται οι αλλαγές στα πληροφοριακά συστήματα, διερευνάται η δυνατότητα αυτοματοποίησης των δικλείδων ασφαλείας (automated controls) και αξιολογείται η δυνατότητά τους να παρέχουν τις κατάλληλες αναφορές για τις γνωστοποιήσεις. Επιβεβαιώνεται πως οι επιλεγμένες πηγές πληροφοριών είναι κατάλληλες και μπορούν να αποδώσουν ικανοποιητικά τα ιστορικά, τα τρέχοντα και τα μελλοντικά στοιχεία, που είναι απαραίτητα για τα μοντέλα επιμέτρησης και απομείωσης. Προτείνονται όποιες βελτιώσεις επιδέχεται να γίνουν.

Τέλος, κατά την παρουσίαση στο Διοικητικό Συμβούλιο των επιπτώσεων της εφαρμογής του προτύπου, ο Εσωτερικός Έλεγχος οφείλει να ενημερώσει, εάν όλες οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν, διαφοροποίησαν ή όχι την συνολική τοποθέτηση του οργανισμού απέναντι στον κίνδυνο, όπως αυτή είχε οριστεί από το ίδιο. Με την ολοκλήρωση αυτής της φάσης, θα πρέπει και η λειτουργία του τμήματος του Εσωτερικού Ελέγχου, να προσαρμοστεί στις όποιες αλλαγές έγιναν στον οργανισμό. Αυτές οι προσαρμογές αφορούν την επικαιροποίηση των εγγράφων του τμήματος που αφορούν τις περιγραφές των διαδικασιών, τα διαγράμματα ροής, τους καταγεγραμμένους κινδύνους και τις αντίστοιχες δικλείδες ασφαλείας όπως, επίσης και τις διαδικασίες ελέγχων και παρακολούθησης. Αυτό έχει στόχο την διασφάλιση της πλήρους κάλυψης από τον εσωτερικό έλεγχο, όλων των διαδικασιών που επηρεάστηκαν από τις αλλαγές.

Γενικά, σε κάθε φάση που ολοκληρώνεται εάν, κατά τον έλεγχο, εντοπιστούν καθυστερήσεις και εμπλοκές, προτείνονται τα κατάλληλα μέτρα για την έγκαιρη επίλυση των προβλημάτων. Όπως έχει ήδη σημειωθεί παραπάνω η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου είναι πολύ σημαντική για την αποτελεσματική λειτουργία του μαζί με την αντικειμενικότητα και την ακεραιότητα και αυτό μπορεί να εξυπηρετήσει σε περίπτωση σύγκρουσης των διαφόρων τμημάτων που συμμετέχουν στην διαδικασία. Τα στελέχη του οικονομικού τμήματος και του τμήματος διαχείρισης κινδύνου έχουν διαφορετικά υπόβαθρα και είναι πολύ φυσικό και αναμενόμενο, να έχουν και διαφορετική θεώρηση για τα κοινά θέματα ή να έχουν δυσκολία στο να συνεννοηθούν ή να καταλήξουν σε μια κοινή απόφαση. Για παράδειγμα, η κατανόηση του κινδύνου γίνεται πολύ πιο εύκολα από τα στελέχη του τμήματος διαχείρισης κινδύνου όμως δυσκολεύονται να κατανοήσουν τις απαιτήσεις του λογιστικού προτύπου. Όλα αυτά μπορεί να οδηγήσουν σε διαφωνίες και διαμάχες, τις οποίες ο εσωτερικός έλεγχος ως ανεξάρτητος και αντικειμενικός κριτής μπορεί να αμβλύνει εγκαίρως ώστε να μην καθυστερήσει το έργο. Ένα ακόμη πλεονέκτημα του εσωτερικού ελέγχου είναι η στενή και συνεχής συνεργασία που έχει με την Ελεγκτική Επιτροπή. Μπορεί, λοιπόν να εξασφαλίσει την ενεργό συμμετοχή των μελών της, ενημερώνοντάς τους τακτικά για την πορεία εξέλιξης του έργου και επιβεβαιώνοντας πως οι κίνδυνοι αντιμετωπίζονται επαρκώς. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η απαραίτητη υποστήριξη.

Με την ολοκλήρωση της επιτυχημένης εφαρμογής στις λογιστικές καταστάσεις του ΔΠΧΑ 9 και σε κάθε επόμενη ημερομηνία αναφοράς, αλλά και ενδιάμεσα όταν κρίνεται απαραίτητο λόγω απρόβλεπτων αλλαγών στις συνθήκες, το τμήμα εσωτερικού ελέγχου με βάση το ετήσιο πρόγραμμα του παρακολουθεί και ελέγχει τις σχετικές διαδικασίες καταγραφής/απομείωσης/επιμέτρησης χρηματοοικονομικών μέσων, δίνοντας έμφαση στους σημαντικούς κινδύνους (key risks), με σκοπό τον

έγκαιρο εντοπισμό όποιων παρεκκλίσεων, τον έλεγχο της αποτελεσματικής διαχείρισής τους αλλά και την παροχή συστάσεων για την βελτίωση των διαδικασιών.

https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1176168232528&accepted_Disclaimer=true

ΚΕΦ.5 ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΟ ΔΠΧΑ 9

5.1 Εισαγωγή στην λογιστική αντιστάθμισης

Όταν οι εταιρείες εκτίθενται σε κινδύνους όπως ο συναλλαγματικός ή ο επιτοκιακός κίνδυνος για παράδειγμα, χρησιμοποιούν μεθόδους αντιστάθμισης ώστε να διαχειριστούν αυτούς τους κινδύνους.

Πολλές από αυτές επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν τη λογιστική αντιστάθμισης, ώστε να παρουσιάσουν στις οικονομικές τους καταστάσεις το αποτέλεσμα της διαχείρισης κινδύνου. Αυτός είναι ο σκοπός της λογιστικής αντιστάθμισης. Να αποτυπώσει στις οικονομικές καταστάσεις το αποτέλεσμα της διαχείρισης κινδύνου μέσω της χρήσης χρηματοοικονομικών μέσων των εταιρειών. Λογιστική αντιστάθμισης είναι η λογιστική αντιμετώπιση κατά την οποία τα κέρδη / ζημιές από το μέσο αντιστάθμισης αναγνωρίζονται στην ίδια κατάσταση αποτελεσμάτων και την ίδια περίοδο όπως τα αντισταθμιζόμενα κέρδη / ζημιές του αντισταθμιζόμενου μέσου.

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS: Impairment of financial instruments under IFRS 9/\\$FILE/Apply-FI-Dec2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_Impairment_of_financial_instruments_under_IFRS_9/$FILE/Apply-FI-Dec2014.pdf)

5.2 Προϋποθέσεις εφαρμογής λογιστικής αντιστάθμισης

Για να υπάρχει σχέση αντιστάθμισης θα πρέπει να μπορούν να οριστούν τρεις παράγοντες:

- Ένα αντισταθμιζόμενο μέσο. Περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση ή συναλλαγή της οποίας ο κίνδυνος απαιτείται να διαχειρισθεί. Είναι το μέσο που προκαλεί την έκθεση σε κίνδυνο μεταβολής της εύλογης αξίας ή των μελλοντικών ταμειακών ροών.
- Ένα μέσο αντιστάθμισης. Το μέσο (συνήθως παράγωγο) που χρησιμοποιείται για να αντισταθμίσει τον κίνδυνο που απορρέει από το αντισταθμιζόμενο μέσο. Συγκεκριμένα, η εύλογη αξία του ή οι ταμειακές του ροές αναμένεται να αντισταθμίσουν τις μεταβολές στην εύλογη αξία ή τις μελλοντικές ταμειακές ροές του αντισταθμιζόμενου μέσου.
- Αντισταθμιζόμενος κίνδυνος. Ο συγκεκριμένος κίνδυνος που αντισταθμίζεται.

Η λογιστική αντιστάθμισης είναι προαιρετική. Για να έχει όμως το δικαίωμα μια εταιρεία να την επιλέξει, θα πρέπει να τηρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Κατά την έναρξη της αντιστάθμισης θα πρέπει να υπάρχει επίσημη σχετική τεκμηρίωση από την εταιρεία, στην οποία θα ορίζεται το μέσο αντιστάθμισης, το αντισταθμιζόμενο μέσο και ο αντισταθμιζόμενος κίνδυνος.
- Η αντιστάθμιση αναμένεται να είναι αποτελεσματική.
- Υπάρχει πραγματική οικονομική σχέση μεταξύ αντισταθμιζόμενου μέσου και μέσου αντιστάθμισης.
- Η επίδραση του πιστωτικού κινδύνου στη μεταβολή των αξιών σε αυτή την οικονομική σχέση δεν είναι κυρίαρχη.
- Ο δείκτης αντιστάθμισης της αντισταθμιστικής σχέσης είναι ίδιος με εκείνον που προκύπτει από την ποσότητα του αντισταθμιζόμενου μέσου που η οντότητα αντισταθμίζει στην πραγματικότητα και την ποσότητα του μέσου αντιστάθμισης που χρησιμοποιεί η εταιρεία για την αντιστάθμιση αυτής της ποσότητας αντισταθμιζόμενου μέσου.
- Για την αντιστάθμιση ταμειακών ροών. Η συναλλαγή που δημιουργεί τον κίνδυνο μεταβλητότητας των ταμειακών ροών είναι το πιθανότερο να πραγματοποιηθεί και σίγουρα θα επηρεάσει τα αποτελέσματα.

<http://www.stockwatch.com.cy/el/article/voyli/epiptoseis-stistrapezes-apo-ifrs-9>.

5.3 Είδη αντιστάθμισης

Με βάση τους κανόνες της λογιστικής αντιστάθμισης αναγνωρίζονται τρία είδη αντιστάθμισης:

- Αντιστάθμιση εύλογης αξίας. Αντισταθμιζόμενα μέσα είναι ήδη αναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις. Το αντισταθμιζόμενο μέσο και το μέσο αντιστάθμισης επιμετρούνται στην εύλογη αξία, με τα κέρδη και τις ζημιές να αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα χρήσης.
- Αντιστάθμιση ταμειακών ροών. Πρόκειται για αντιστάθμιση έναντι μεταβολών σε αναμενόμενες ταμειακές ροές. Το μέσο αντιστάθμισης επιμετράται στην εύλογη αξία, με το τμήμα του κέρδους που προκύπτει από αποτελεσματική αντιστάθμιση να καταχωρείται στα αποθεματικά, ενώ το τμήμα που προκύπτει από αναποτελεσματική αντιστάθμιση να επιβαρύνει τα αποτελέσματα.

Παράδειγμα:

Ας υποθέσουμε ότι οι αναμενόμενες ταμειακές ροές του αντισταθμιζόμενου μέσου και του μέσου αντιστάθμισης είναι 100 κατά την έναρξη της σχέσης αντιστάθμισης. Αν κατά την ημερομηνία αναφοράς οι αναμενόμενες ταμειακές ροές από το αντισταθμιζόμενο μέσο μειωθούν σε 90 και οι αναμενόμενες ταμειακές ροές από το μέσο αντιστάθμισης αυξηθούν σε 112, τότε οι 10 μονάδες αύξησης των ταμειακών

ρών του μέσου αντιστάθμισης αφορούν το αποτελεσματικό μέρος (καθώς αντισταθμίζουν αποτελεσματικά τη μείωση των 10 μονάδων από τις αναμενόμενες ταμειακές ροές του αντισταθμιζόμενου μέσου) και οι 2 μονάδες επιπλέον αφορούν το αναποτελεσματικό μέρος. Δηλαδή θα διενεργηθεί η ακόλουθη εγγραφή, σχετικά με το μέσο αντιστάθμισης:

Ημερομηνία	Λογαριασμοί- Αιτιολογία	Χρέωση	Πίστωση
31/12/2018	Περιουσιακά στοιχεία- Μέσο αντιστάθμισης	12	
	Αποθεματικό αντιστάθμισης ταμ. Ροών		10
	Αποτελέσματα χρήσης		2
	Εγγραφή τακτοποίησης λογιστικής αντιστάθμισης		

Αργότερα, εάν το αντισταθμιζόμενο μέσο αναγνωριστεί ως χρηματοοικονομικό μέσο στον ισολογισμό της εταιρείας, τότε τα κέρδη / ζημιές που υπάρχουν στο αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών θα πρέπει να αναταξινομηθούν στα αποτελέσματα χρήσης.

- Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης. Αφορά αντιστάθμιση της καθαρής επένδυσης σε λειτουργίες / εταιρείες στο εξωτερικό.

Αν μία μητρική εταιρεία επενδύσει σε θυγατρική στο εξωτερικό μπορεί να αντισταθμίσει τις πιθανές απώλειες λόγω μεταβολών της συναλλαγματικής ισοτιμίας λαμβάνοντας ένα δάνειο στο νόμισμα της χώρας που βρίσκεται η θυγατρική. Η λογιστική αντιμετώπιση αυτού του είδους της αντιστάθμισης είναι ακριβώς ίδια με της αντιστάθμισης ταμειακών ροών.

<https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-9/ifrs-9-understanding-thebasics.pdf>

5.4 Επιμέτρηση και Αναγνώριση

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αποτελούν μια κωδικοποιημένη μορφή των γενικά αποδεκτών Λογιστικών Αρχών, Μεθόδων, Κανονισμών και Πολιτικών, η καθιέρωση των οποίων οδηγεί σε ομοιομορφία σύνταξης των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων και συνεπώς συμβάλει στην αξιόπιστη και ομοιόμορφη πληροφόρηση των χρηστών. Ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα υιοθέτησε τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα απ το 2002 με τη διάταξη νόμου Ν.2992/2002 υποχρεωτικά για τις επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και προαιρετικά για τις λοιπές ανώνυμες εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από ελεγκτή του

ΣΟΕΛ για τις περιόδους που λήγουν μετά την 31/12/2002. Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς έρχονται εν έτη 2006 να εμπλουτίσουν τα γνωστά Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Η εφαρμογή τους καθίσταται για τις ελληνικές επιχειρήσεις υποχρεωτική και αφορά πλέον και λοιπές επιχειρήσεις πέραν των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Το παρόν πρότυπο έχοντας εφαρμογή από 1η Ιανουαρίου 2018, αντικαθιστά πλήρως το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 χωρίς ωστόσο να διαφοροποιείται η αρχική αναγνώριση καθώς και το μοντέλο αποαναγνώρισης που ίσχυαν στο ΔΛΠ 39. Πιο συγκεκριμένα, η οικονομική οντότητα αναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή μια χρηματοοικονομική υποχρέωση στην κατάσταση

οικονομικής θέσης της, όταν και μόνο όταν η οικονομική οντότητα καθίσταται συμβαλλόμενος του χρηματοοικονομικού μέσου. Η παύση αναγνώρισης ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου επέρχεται όταν εκπνεύσουν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών που δημιουργεί ή όταν μεταβιβαστεί και η μεταβίβαση πληροί τις προδιαγραφές τους όρους για διαγραφή. Αναφορικά με την χρηματοοικονομική υποχρέωση, εκείνη παύει να υφίσταται στην κατάσταση οικονομικής θέσης όταν εξοφλείται. Ουσιώδης τροποποίηση των όρων υφιστάμενης χρηματοοικονομικής υποχρέωσης αντιμετωπίζεται λογιστικά ως εξόφληση της αρχικής χρηματοοικονομικής υποχρέωσης και αναγνώρισης νέας, η όποια διαφορά καταχωρίζεται στα αποτελέσματα. Οι διαφοροποιήσεις στην ταξινόμηση και μεταγενέστερη επιμέτρηση σε σχέση με το ΔΛΠ 39 είναι αρκετές. Το ΔΠΧΑ 9 βασίζει την ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών και περιουσιακών στοιχείων στο επιχειρηματικό μοντέλο της οικονομικής οντότητας σχετικά με τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Δεν υπάρχουν πλέον οι τέσσερις κατηγορίες του ΔΛΠ 39:

-Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων

-Διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις

-Δάνεια και Απαιτήσεις

-Διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία.

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 μια οικονομική οντότητα κατατάσσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία για σκοπούς μεταγενέστερης επιμέτρησης βάσει του επιχειρηματικού μοντέλου της οικονομικής οντότητας για τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και των χαρακτηριστικών συμβατικών ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου. Το επιχειρηματικό μοντέλο της οικονομικής οντότητας αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο η οικονομική οντότητα διαχειρίζεται τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία για να δημιουργεί ταμειακές ροές. Επιπλέον, καθορίζεται από τα βασικά διοικητικά στελέχη,

χωρίς να χρειάζεται διαχωρισμό σε επίπεδο χρηματοοικονομικού μέσου ή σε επίπεδο εταιρείας.

Το Πρότυπο διαχωρίζει τα χρηματοοικονομικά ανάλογα με τον τρόπο αποτίμησης και έτσι έχουμε πλέον 3 νέες κατηγορίες:

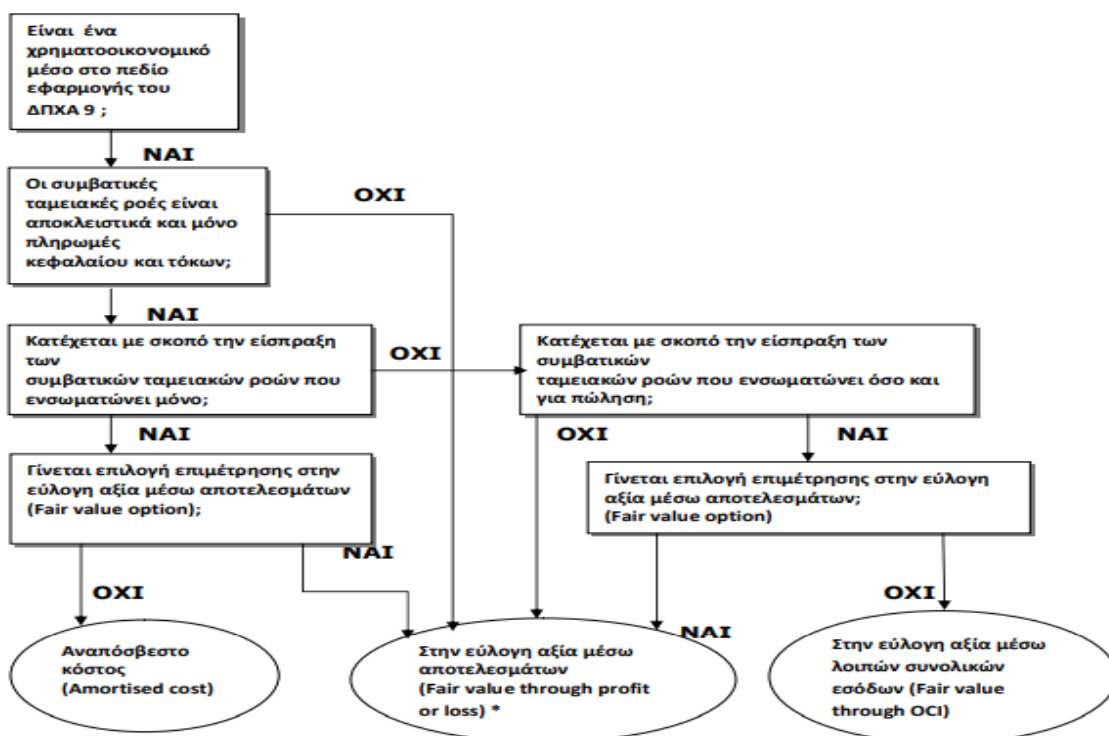
1. Αναπόσβεστο κόστος (amortized cost)
2. Εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων (Fair value through other comprehensive income)
3. Εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (Fair value through profit or loss)

Πιο αναλυτικά, για την επιμέτρηση στο αποσβεσμένο κόστος πρέπει να ισχύουν ταυτόχρονα και οι 2 ακόλουθες συνθήκες.

Πρώτον, το περιουσιακό στοιχείο να κατέχεται με σκοπό τη διακράτηση του και την είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών που ενσωματώνει και δεύτερον, οι συμβατικοί όροι του περιουσιακού στοιχείου να οδηγούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, σε ταμειακές ροές που είναι αποκλειστικά και μόνο πληρωμές κεφαλαίου και τόκων επί του υπολοίπου του κεφαλαίου.

Για την επιμέτρηση στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων, θα πρέπει το περιουσιακό στοιχείο να κατέχεται με σκοπό τόσο την είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών που ενσωματώνει, όσο και για την πώληση. Επιπλέον, θα πρέπει οι συμβατικοί όροι του περιουσιακού στοιχείου να οδηγούν, σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, σε ταμειακές ροές που είναι αποκλειστικά και μόνο πληρωμές κεφαλαίου και τόκων επί του υπολοίπου του κεφαλαίου. Κατά την αρχική αναγνώριση, μια οικονομική οντότητα μπορεί να επιλέξει αμετάκλητα να κατατάξει σε αυτή την κατηγορία μια επένδυση σε συμμετοχικό τίτλο (equity instrument) ο οποίος δεν διακρατείται για διαπραγμάτευση (trading). Στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων επιμετρείται ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο όταν δεν ταξινομείται στις 2 προαναφερόμενες κατηγορίες. Το πρότυπο δίνει τη δυνατότητα, κατά την αρχική αναγνώριση, η οικονομική οντότητα να προσδιορίσει αμετάκλητα ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (fair value option).

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα μοντέλο προσδιορισμού της κατάταξης και επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων:

*Δυνατότητα επιλογής παρουσίασης των συμμετοχικών τίτλων (equity investments) στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων.

Η πρακτική επίπτωση αυτών των κριτηρίων είναι ότι, με την επιφύλαξη ειδικής επιλογής προσδιορισμού στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων για επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους, μόνο τα δάνεια, οι απαιτήσεις, οι επενδύσεις σε χρεωστικούς τίτλους και άλλα παρόμοια περιουσιακά στοιχεία μπορούν να τύχουν μέτρηση στο αναπόσβεστο κόστος. Τα κρίσιμα ζητήματα σε αυτές τις εκτιμήσεις είναι εάν:

- Ο σκοπός του επιχειρηματικού μοντέλου της οικονομικής οντότητας είναι να διατηρεί περιουσιακά στοιχεία μόνο για τη συλλογή ταμειακών ροών ή τη συλλογή ταμειακών ροών και την πώληση και
- Οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός περιουσιακού στοιχείου δημιουργούν πληρωμές σε καθορισμένες ημερομηνίες που αποτελούν αποκλειστικά πληρωμές κεφαλαίου και τόκων στο αρχικό ποσό του κυκλοφορούντος κεφαλαίου. Και οι δύο παραπάνω προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται προκειμένου να καταχωρηθεί ένα μέσο στο αναπόσβεστο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων. Στην παρούσα εργασία, όταν αναφερόμαστε στην εκπλήρωση ή όχι μιας από αυτές τις προϋποθέσεις, εννοούμε ότι το περιουσιακό στοιχείο μπορεί να μετρηθεί στο αναπόσβεστο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων, ανάλογα με την περίπτωση, αν υποθεθεί ότι πληρούται το άλλο κριτήριο. Όταν δεν ισχύει κανένα απ τα παραπάνω, τότε το περιουσιακό στοιχείο πρέπει να μετρηθεί στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Η εφαρμογή των Business Model test και SPPI test δεν είναι απαραίτητως απλή και τα αποτελέσματά τους μερικές φορές μπορεί να είναι απροσδόκητα. Εξετάστε για παράδειγμα, τον ακόλουθο πίνακα ο οποίος δείχνει

πώς τα προαναφερόμενα test μπορούν να επηρεάσουν την ταξινόμηση και τη μέτρηση των κοινών τύπων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.

Δυνατότητα επιλογής σε Αναπόσβεστο κόστος ή FVOCI	FVPL υποχρεωτικά
Τραπεζικές καταθέσεις που επιστρέφονται κατ' απαίτηση, όπου οι τόκοι, εάν είναι πληρωτέοι, είναι σε σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο	Επενδύσεις σε κοινές μετοχές, όπου ο κάτοχος δεν προσδιορίζει το περιουσιακό στοιχείο ως FVOCI
Εμπορικές απαιτήσεις που απαιτούν πληρωμή μόνο σταθερών ποσών σε καθορισμένες ημερομηνίες	Επενδύσεις σε υποχρεωτικά εξαγοράσιμες προνομιούχες μετοχές και τίτλους που μπορούν να μεταβιβαστούν όπως μονάδες αμοιβαίων κεφαλαίων όπου η μη καταβολή μερισμάτων δεν συνιστά παραβίαση της σύμβασης ή ο κάτοχος δεν έχει αξίωση για ορισμένο ποσό σε πτώχευση

Δάνεια με αναγωγή ή επενδύσεις σε χρεωστικούς τίτλους που απαιτούν μόνο σταθερό πληρωμές σε καθορισμένες ημερομηνίες	Αυτοτελή παράγωγα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, όπως δικαιώματα αγοράς, ανταλλαγές και προθεσμιακές συμβάσεις
Δάνεια με αναγωγή, κυμαινόμενου επιτοκίου που απαιτούν σταθερές πληρωμές σε καθορισμένες ημερομηνίες αρχικού κεφαλαίου και επιτόκιο με κυμαινόμενο επιτόκιο της αγοράς όπου το επιτόκιο είναι για περίοδο ίδια με την περίοδο επαναφοράς των επιτοκίων	Δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου, όπου το επιτόκιο είναι για μια περίοδο που δεν αντιστοιχεί στην περίοδο επανατοποθέτησης του επιτοκίου και ο αντίκτυπος στις ταμειακές ροές είναι σημαντικός.
Δάνεια χωρίς αναγωγή (δηλαδή εκείνα των οποίων η εξασφάλιση περιορίζεται σε συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία) όπου κατά την αρχική αναγνώριση ο δανειστής έχει οικονομική έκθεση στην αξία και τις ταμειακές ροές του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου που συνάδει με ένα βασικό δανειοδοτικό καθεστώς.	Δάνεια χωρίς αναγωγή όταν, κατά την αρχική αναγνώριση, ο δανειστής έχει οικονομική έκθεση στην αξία του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου και σε ταμειακές ροές μεγαλύτερες από εκείνες ενός βασικού δανειστή
Οι εμπορικές απαιτήσεις, τα δάνεια και οι επενδύσεις σε χρεόγραφα, τα οποία έχουν τα χαρακτηριστικά που περιγράφονται παραπάνω αλλά μπορούν να προπληρωθούν, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούν ορισμένα κριτήρια.	Δάνεια σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου, συμπεριλαμβανομένων των όρων όπου οι πληρωμές βασίζονται σε παράγοντες όπως οι μετοχές ή οι τιμές των βασικών εμπορευμάτων, εκτός εάν οι όροι δεν είναι πραγματικοί ή οι επιπτώσεις τους είναι ήσσονος σημασίας.

Ξεκινώντας την ανάλυση των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, μπορούν να καταταχθούν σε 2 κατηγορίες, σ αυτές που αποτιμώνται στο

αναπόσβεστο κόστος και στις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Κατά την αρχική αναγνώριση τους η επιμέτρηση γίνεται στην εύλογη αξία πλέον του κόστους συναλλαγής που αποδίδεται άμεσα στην απόκτηση ή την έκδοσή τους. Όπως είναι προφανές αν μιλάμε για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, τότε και τα κόστη συναλλαγής, έκδοσης κτλ. θα βαρύνουν και εκείνα τα αποτελέσματα.

Οι εμπορικές απαιτήσεις που δεν περιλαμβάνουν ένα σημαντικό σκέλος χρηματοδότησης, επιμετρώνται στην τιμή συναλλαγής. Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις δεν μπορούν να επαναταξινομηθούν μεταξύ των δύο κατηγοριών. Ωστόσο ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο μπορεί να επιμετρηθεί μεταγενέστερα στη χρήση με πολλούς τρόπους.

Πρώτον, στο αποσβεσμένο κόστος, με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, όπου αποσβεσμένο κόστος είναι το ποσό στο οποίο επιμετρείται το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο κατά την αρχική αναγνώριση μείον τις αποπληρωμές κεφαλαίου συν ή μείον τη σωρευμένη απόσβεση με χρήση της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου τυχόν διαφορών ανάμεσα στο εν λόγω αρχικό ποσό και το ποσό στη λήξη, αναπροσαρμοσμένο με τυχόν προβλέψεις ζημίας. Αντίστοιχα, πραγματικό επιτόκιο είναι το επιτόκιο το οποίο προεξοφλεί με ακρίβεια μελλοντικές χρηματικές εισπράξεις για την αναμενόμενη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου στην προ αποσβέσεων λογιστική αξία του.

Δεύτερον, το κέρδος ή ζημία που απορρέει από το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και επιμετρείται στην εύλογη αξία, αναγνωρίζεται πάντα απευθείας στα αποτελέσματα εκτός εάν αποτελεί χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο που πρέπει να επιμετρείται μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων, αποτελεί επένδυση σε συμμετοχικό τίτλο και η επιχείρηση έχει αποφασίσει να παρουσιάζει τα κέρδη και τις ζημίες της εν λόγω επένδυσης στα λοιπά συνολικά έσοδα ή αποτελεί μέρος μιας σχέσης αντιστάθμισης.

Τέλος, το κέρδος ή η ζημία που απορρέει από ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο μπορεί να επιμετρηθεί στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων, μέχρι την παύση αναγνώρισης του ή την ανακατάταξή του. Όταν επέλθει η παύση αναγνώρισης αυτού, τότε το σωρευτικό κέρδος ή ζημία που είχε προηγουμένως αναγνωρισθεί στα λοιπά συνολικά έσοδα ανακατατάσσεται από την καθαρή θέση στα αποτελέσματα ως προσαρμογή από ανακατάταξη. Ομοίως οι τόκοι του θα υπολογίζονται με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου και θα αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα.

Όταν όμως μια οικονομική οντότητα έχει αποφασίσει να παρουσιάσει τα κέρδη ή τις ζημίες από επένδυση σε συμμετοχικό τίτλο στα λοιπά συνολικά έσοδα τότε μετά την παύση αναγνώρισης της εν λόγω επένδυσης δεν μπορούν τα κέρδη ή οι ζημίες αυτές να ανακαταταγούν από την καθαρή θέση στα αποτελέσματα. Προχωρώντας στο κομμάτι των απομειώσεων, το ΔΠΧΑ 9 θεσπίζει ένα νέο μοντέλο απομειώσεων για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, αυτό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Πρόκειται για το μοναδικό μοντέλο απομειώσης που εφαρμόζεται στο ΔΠΧΑ 9 διότι όλα τα άλλα περιουσιακά στοιχεία ταξινομούνται και αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ή στην περίπτωση επενδύσεων σε μετοχές στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων χωρίς ανακύκλωση στα αποτελέσματα. Όταν αναφερόμαστε σε πιστωτική ζημία εννοούμε τη διαφορά ανάμεσα σε όλες τις συμβατικές ταμειακές ροές που είναι απαιτητές από μια οικονομική οντότητα σύμφωνα με τη σύμβαση και όλες τις ταμειακές ροές που η οικονομική οντότητα προσδοκά να λάβει προεξοφλημένη με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο. Αντιστοίχως, αναμενόμενη πιστωτική ζημία είναι ο σταθμισμένος μέσος όρος των πιστωτικών ζημιών με συντελεστές στάθμισης τους αντίστοιχους κινδύνους αθέτησης. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες υπολογίζονται με βάση:

- (α) τον προσδιορισμό των σεναρίων κατά τα οποία ένα δάνειο ή μια απαίτηση αθετήθηκε
- (β) την εκτίμηση του ελλείμματος μετρητών που θα προέκυπτε σε κάθε σενάριο εάν επρόκειτο να συμβεί αθέτηση υποχρεώσεων
- (γ) πολλαπλασιάζοντας αυτή την απώλεια με την πιθανότητα να συμβεί αθέτηση υποχρεώσεων και
- (δ) αθροίζοντας τα αποτελέσματα όλων αυτών των πιθανών γεγονότων αθέτησης.

Επειδή κάθε δάνειο και απαίτηση έχει τουλάχιστον κάποια πιθανότητα αδυναμίας πληρωμής στο μέλλον, κάθε δάνειο ή απαίτηση έχει αναμενόμενη πιστωτική ζημία που συνδέεται με αυτό από τη στιγμή της δημιουργίας ή της απόκτησης του. Το μοντέλο απομειώσης που εισαγάγει το πρότυπο, ακολουθεί μια προσέγγιση τριών σταδίων που βασίζεται σε αλλαγές στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και καθορίζει τόσο την αναγνώριση απομείωσης όσο και την αναγνώριση του χρηματοοικονομικού εσόδου. Ο βασικότερος παράγοντας που οδηγεί από το ένα στάδιο στο άλλο είναι η αύξηση του πιστωτικού κινδύνου του χρηματοοικονομικού μέσου.

Στάδιο 1:

Κατά την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού μέσου αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου και καθορίζεται ένα επίπεδο ζημιάς. Αυτό χρησιμεύει ως υποκατάστατο των αρχικών προσδοκιών για πιστωτικές ζημιές. Τα έσοδα από τόκους υπολογίζονται επί της ακαθάριστης λογιστικής αξίας, δηλαδή χωρίς αναπροσαρμογή για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές.

Στάδιο 2:

Εάν ο πιστωτικός κίνδυνος του χρηματοοικονομικού μέσου έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση, αναγνωρίζονται οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του. Ο υπολογισμός των εσόδων από τόκους παραμένει ο ίδιος με το Στάδιο 1.

Στάδιο 3:

Εάν ο πιστωτικός κίνδυνος του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου αυξάνεται σε σημείο που να θεωρείται πιστωτικά απομειωμένο τα έσοδα από τόκους υπολογίζονται σύμφωνα με το αποσβέσιμο κόστος (δηλαδή επί της ακαθάριστης λογιστικής αξίας μειωμένης με την πρόβλεψη ζημίας). Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε αυτό το στάδιο γενικά θα αξιολογούνται μεμονωμένα. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής εξακολουθούν να αναγνωρίζονται. Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες δωδεκαμήνου είναι το μέρος των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια ζωής που αντιπροσωπεύει τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες που προκύπτουν από γεγονότα αθέτησης επί ενός χρηματοοικονομικού μέσου τα οποία είναι πιθανά εντός των 12 μηνών μετά την ημερομηνία αναφοράς. Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής είναι οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες που προκύπτουν από όλα τα πιθανά γεγονότα αθέτησης καθ' όλη την αναμενόμενη διάρκεια ζωής ενός χρηματοοικονομικού μέσου. Χαμηλού πιστωτικού κινδύνου θεωρούνται τα χρηματοοικονομικά μέσα που έχουν χαμηλό κίνδυνο αθέτησης και οι αντισυμβαλλόμενοι έχουν ισχυρή ικανότητα αποπληρωμής.

Τα μέσα αυτά θα παραμένουν στο Στάδιο 1 και θα αναγνωρίζονται μόνο οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες δωδεκαμήνου. Για τις εμπορικές απαιτήσεις που δεν περιέχουν σημαντικό σκέλος χρηματοδότησης η οικονομική οντότητα επιμετρά πάντοτε την πρόβλεψη ζημίας σε ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής και δεν χρησιμοποιείται το μοντέλο των τριών σταδίων.

Ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου λέμε ότι παρουσιάζει σημαντική αύξηση (μετά την αρχική αναγνώριση) όταν οι συμβατικές πληρωμές εμφανίζουν καθυστέρηση άνω των 30 ημερών. Τότε χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο θεωρείται ότι βρίσκεται στο στάδιο 2 και θα αναγνωρίζονται οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής. Μια οικονομική οντότητα μπορεί να ανατρέψει αυτό το τεκμήριο.

Αναφορικά με τα ενσωματωμένα παράγωγα το ΔΛΠ 39 απαιτούσε η οικονομική οντότητα να αποτιμά τα παράγωγα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που είναι ενσωματωμένα σε μη εμπορεύσιμα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ξεχωριστά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων εάν οι οικονομικοί κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά του παραγώγου δεν συνδέονται στενά με τη σύμβαση υποδοχής και ολόκληρη η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΔΛΠ 39.

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 δεν υπάρχει ειδική αντιμετώπιση για αυτές τις ρυθμίσεις, ολόκληρη η σύμβαση μπορεί να ταξινομηθεί στο αποσβεσμένο κόστος, σύμφωνα με τα βασικά κριτήρια που έχουν αναφερθεί παραπάνω.

Η τελευταία σημαντική αλλαγή που εισάγει το ΔΠΧΑ 9 αφορά την αντιστάθμιση κινδύνου. Το πρότυπο επιτρέπει την αντιστάθμιση περισσότερων ανοιγμάτων και καθορίζει νέα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης που είναι κάπως λιγότερο περίπλοκα και πιο ευθυγραμμισμένα με τον τρόπο με τον οποίο οι οικονομικές οντότητες διαχειρίζονται τους κινδύνους τους σε σύγκριση με το ΔΛΠ 39. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 οι εταιρείες δεν είχαν πολλές επιλογές μέσω αντιστάθμισης, είτε γινόταν χρήση παραγώγων ή μπορούσαν να επιλέγουν κάποια

μη παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα για την αντιστάθμιση συναλλαγματικού κινδύνου.

Το ΔΠΧΑ 9 προσφέρει περισσότερες επιλογές μέσω αντιστάθμισης καθώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν μη παράγωγα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Επιπλέον, το ΔΛΠ 39 επέτρεπε την αντιστάθμιση για μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ωστόσο έπρεπε να αντισταθμίζονται στο σύνολο τους.

Το ΔΠΧΑ 9, από την άλλη επιτρέπει την αντιστάθμιση για ένα συστατικό στοιχείο ενός μη χρηματοοικονομικού στοιχείου αρκεί αυτό το στοιχείο να είναι διακριτά αναγνωρίσιμο και οι μεταβολές στις ταμειακές ροές ή στην εύλογη αξία του να μπορούν να επιμετρηθούν με αξιοπιστία. Ακόμη, ο έλεγχος αποτελεσματικότητας της αντιστάθμισης με το ΔΠΧΑ 9 απλοποιείται. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 ο έλεγχος αποτελεσματικότητας της αντιστάθμισης γίνονταν τόσο μελλοντικά όσο και αναδρομικά ενώ το καθαρό αποτέλεσμα θα έπρεπε να κυμαίνεται σε ένα εύρος μεταξύ 80 και 125 τοις εκατό.

Το ΔΠΧΑ 9 για την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης εισαγάγει κριτήρια αρχών χωρίς συγκεκριμένα αριθμητικά όρια. Σύμφωνα με το νέο πρότυπο μια σχέση αντιστάθμισης πρέπει να καλύπτει όλες τις ακόλουθες απαιτήσεις αποτελεσματικότητας:

(α) να υπάρχει οικονομική σχέση ανάμεσα στο αντισταθμισμένο στοιχείο και το μέσο αντιστάθμισης,

(β) η επίδραση του πιστωτικού κινδύνου να μην υπερισχύει των μεταβολών στην αξία που προκύπτουν από αυτή την οικονομική σχέση και

(γ) ο συντελεστής αντιστάθμισης να ορίζεται με βάση τις πραγματικές ποσότητες του αντισταθμιζόμενου στοιχείου και του μέσου αντιστάθμισης.

Τέλος, επανακαθορισμός της σχέσης αντιστάθμισης (προσαρμογές που γίνονται στις καθορισμένες ποσότητες του αντισταθμισμένου στοιχείου ή του μέσου αντιστάθμισης μιας υφιστάμενης σχέσης αντιστάθμισης) σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 αντιμετωπίζεται λογιστικά ως συνέχεια της σχέσης αντιστάθμισης. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 έπρεπε να διακοπεί η υφιστάμενη σχέση αντιστάθμισης εθελοντικά από μια οικονομική οντότητα και να ξεκινήσει μια καινούργια. Το ΔΠΧΑ 9 δεν επιτρέπει κάτι τέτοιο, η σχέση αντιστάθμισης διακόπτεται μόνο όταν παύσει να καλύπτει τα κριτήρια επιλεξιμότητας.

https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1176168232528&accepted Disclaimer=true

ΚΕΦ.6 ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση τα αποτελέσματα κάποιων ερευνών που έχουν να κάνουν με ελεγκτικές ή λογιστικές εταιρείες ως προς τους πελάτες τους μπορούμε να δούμε ότι οι αλλαγές που έχει φέρει το ΔΠΧΑ 9 στις δραστηριότητες διαφέρουν ανάλογα με τον κλάδο.

Στα κεφάλαια αντιστάθμισης δεν υπάρχουν ουσιαστικές αλλαγές, ο λόγος είναι ότι από τη φύση τους αυτές οι εταιρείες έχουν ένα επιχειρηματικό μοντέλο που βασίζεται στη διακράτηση των επενδύσεων για μικρό διάστημα με σκοπό την αποκόμιση βραχυπρόθεσμου κέρδους. Με βάση το ΔΠΧΑ 9, οι επενδύσεις αυτές ταξινομούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Το ίδιο ίσχυε και με το προηγούμενο πρότυπο το ΔΛΠ 39.

Όσον αφορά τις προβλέψεις απομείωσης, εφόσον οι επενδύσεις επιμετρούνται στην εύλογη αξία δεν τίθεται θέμα απομείωσης, καθώς η όποια μείωση της αξίας αποτυπώνεται στην εύλογη αξία. Επομένως, δεν υπάρχει κάποια ουσιαστική αλλαγή που να προκύπτει από το ΔΠΧΑ 9.

Τα πράγματα στις τράπεζες είναι όμως διαφορετικά. Εδώ οι αλλαγές είναι πολλές και θεμελιώδεις.

Η κύρια δραστηριότητα των τραπεζών είναι η χορήγηση δανείων. Για κάθε δάνειο τώρα, ή για κάθε χαρτοφυλάκιο δανείων, η τράπεζα θα πρέπει να διενεργήσει το λεγόμενο SPPI test, δηλαδή να ελέγξει εάν οι ταμειακές ροές των δανείων αυτών αφορούν αποκλειστικά αποπληρωμές κεφαλαίου και τόκων. Κατόπιν, με βάση και το επιχειρηματικό μοντέλο στη βάση του οποίου κατέχουν αυτά τα δάνεια, θα πρέπει να τα κατατάξουν σε μία από τις τρεις διαφορετικές κατηγορίες:

- στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων,
- στην εύλογη αξία μέσω καθαρής θέσης και
- στο αποσβέσιμο κόστος.

Το project αυτό είναι τεράστιου όγκου και συνήθως οι τράπεζες το αναθέτουν σε εξωτερικούς συνεργάτες. Θα πρέπει επίσης να υπολογίσουν και την αναμενόμενη πιστωτική ζημιά για κάθε δάνειο ή κάθε χαρτοφυλάκιο δανείου. Θα πρέπει δηλαδή, να υπολογίσουν και να καταχωρήσουν μία πρόβλεψη απομείωσης που θα βασίζεται σε γεγονότα που δεν έχουν γίνει ακόμα, αλλά πιθανολογείται να γίνουν.

Αντιλαμβάνεστε, φυσικά, τη δυσκολία ενός τέτοιου εγχειρήματος. Να συλλέξει δηλαδή, η τράπεζα στοιχεία, να κάτσει να δημιουργήσει πιθανά σενάρια, να αντιστοιχίσει μία πιθανότητα σε κάθε μελλοντικό πιθανό σενάριο. Και όλα αυτά χωρίς να υπάρχουν συνήθως, οι απαραίτητες δομές μέσα στο οργανόγραμμά της.

Επίσης, με βάση τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης οι τράπεζες θα πρέπει να συντάξουν και να επικυρώσουν συγκεκριμένους κανόνες, με βάση τους οποίους θα γίνεται πάγια η κατάταξη των δανείων, αλλά και των άλλων μορφών επενδύσεων. Θα ορίζονται επίσης συγκεκριμένες μέθοδοι για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς.

Όσον αφορά τις αλλαγές που επήλθαν με το νέο πρότυπο σε διάφορες ελεγκτικές εταιρείες βλέπουμε ότι οι ελεγκτές εκπαιδεύτηκαν, ώστε να μάθουν τι ορίζει το ΔΠΧΑ 9 και σε τι διαφέρει από το ΔΛΠ 39. Δεν σημειώθηκε κάποια δομική αλλαγή στην εταιρεία, δηλαδή δεν δημιουργήθηκε κάποιο τμήμα που να ασχολείται μόνο με το ΔΠΧΑ 9. Όμως, λόγω του μεγέθους της αλλαγής που θα έφερνε στις τράπεζες το νέο πρότυπο, η εταιρεία μας διοργάνωσε σε μηνιαία βάση για δύο ολόκληρα χρόνια εσωτερικές διασκέψεις στελεχών μέσα από τις οποίες κατανοήθηκαν οι ανάγκες και οι ανησυχίες των πελατών, συζητήθηκαν σε βάθος οι αλλαγές που φέρνει το ΔΠΧΑ 9 και διαμορφώθηκε ένα νέο πλάνο ελέγχου τραπεζών το οποίο να καλύπτει τις απαιτήσεις του νέου προτύπου.

Σε αυτό ενσωματώθηκαν μεταξύ άλλων διαδικασίες ελέγχου των διαδικασιών που διενεργούν οι τράπεζες στα πλαίσια του SPPI test και διαδικασίες ελέγχου της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς. Να σημειωθεί εδώ, ότι λόγω της πολυπλοκότητας του υπολογισμού της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, μεγάλη ανάμειξη έχουν σε αυτό οι λεγόμενοι ειδικοί που κυρίως περιλαμβάνουν αναλογιστές.

Η αρχική αιτία, που οδήγησε το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών προτύπων στην αναζήτηση ενός νέου προτύπου για τα χρηματοοικονομικά μέσα ήταν να μειώσει την πολυπλοκότητα του ΔΛΠ 39. Σε αυτό μάλλον έχει αποτύχει. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, όμως, ότι τα χρηματοοικονομικά μέσα είναι από τη φύση τους πολύπλοκα. Έχουν εξελιχθεί σε τόσο μεγάλο βαθμό, που ακόμα και στελέχη χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων να δυσκολεύονται, σχετικά, να κατανοήσουν ένα πολύπλοκο προϊόν άλλου ιδρύματος. Επομένως, είναι ίσως φυσιολογικό το λογιστικό πρότυπο με βάση το οποίο λογιστικοποιούνται τα χρηματοοικονομικά μέσα να καλύπτει όλες αυτές τις πολυπλοκότητες των μέσων.

Όμως, υπάρχει και η άλλη δύναμη που έσπρωξε προς τη διαμόρφωση του ΔΠΧΑ 9. Η ανάγκη για πιο έγκαιρη αποτύπωση στις οικονομικές καταστάσεις των οικονομικών δυσχερειών. Με την εισαγωγή της εφαρμογής των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, όσο δύσκολος κι αν είναι ο υπολογισμός τους, αυτό επιτυγχάνεται στο ακέραιο. Η μόνη ένστασή μου σε αυτό το κομμάτι είναι όσον αφορά την επίτευξη ομοιομορφίας των υπολογισμών της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Όσον αφορά του πελάτες των ελεγκτικών εταιρειών και αυτοί έχουν ένα επιπλέον λόγο να είναι επιφυλακτικοί, ο οποίος δεν είναι άλλος από την επένδυση που έχουν κάνει ώστε να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του νέου προτύπου. Σημαντικές αλλαγές σε επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης, μεγάλες αλλαγές στον ισολογισμό και μεγάλα έξοδα σε συμβούλους / εξωτερικούς συνεργάτες για την προετοιμασία για την έναρξη εφαρμογής της 1ης Ιανουαρίου 2018 καταδεικνύουν το μέγεθος της επένδυσης των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Γενικά οι τράπεζες βλέπουν τις λογιστικές εργασίες τους να γίνονται πιο πολύπλοκες, αλλά όσον αφορά τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές, είναι κάτι που αναγνωρίζουν στα θετικά του νέου προτύπου, καθώς βοηθά πρωτίστως τις ίδιες να εφαρμόσουν τα αναγκαία μέτρα στους δανειολήπτες που εμφανίζουν οικονομικές δυσκολίες, ώστε να αποφευχθεί ένα πιστωτικό γεγονός. Αυτό είναι κάτι που αναμένεται να ωφελήσει, σε βάθος χρόνου, ολόκληρο τον κλάδο αλλά και την κοινωνία ως σύνολο. Αναγνωρίζουν, ωστόσο, ότι οι προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν μέχρι να φτάσουν σε αυτό το σημείο είναι πολλές και μεγάλες.

6.1 Συμπεράσματα

Το ΔΠΧΑ 9, του οποίου η εφαρμογή έχει ήδη ξεκινήσει και έχει επιφέρει θεμελιώδεις αλλαγές στη λογιστική των χρηματοοικονομικών μέσων, κυρίως όσον αφορά την ταξινόμηση και την απομείωση. Ο προσδιορισμός του επιχειρηματικού μοντέλου και ο έλεγχος των συμβατικών ταμειακών ροών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων αποτελούν τις δύο καινούργιες έννοιες σχετικά με την ταξινόμηση. Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών είναι η καινούργια έννοια σχετικά με την απομείωση.

Και τα τρία αυτά νέα στοιχεία, καθώς αλλάζουν τελείως τη λογιστική αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών μέσων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θα απαιτήσουν και μεγάλες αλλαγές στο μοντέλο διοίκησης των ιδρυμάτων, ώστε αυτό να ευθυγραμμιστεί με τις ανάγκες υλοποίησης του νέου προτύπου.

Η μεγαλύτερη πρόκληση και μεγαλύτερη αλλαγή είναι η εισαγωγή των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Είναι η αλλαγή που έρχεται για να ικανοποιήσει την ανάγκη που εκφράστηκε μέσα από συγκεκριμένους θεσμούς, για την έγκαιρη απεικόνιση στις οικονομικές καταστάσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της αύξησης του πιστωτικού τους κινδύνου. Αυτό είναι κάτι που, εφόσον συμβεί, αναμένεται να κινητοποιήσει τις αρμόδιες αρχές, ώστε να ληφθούν τα μέτρα εκείνα, οικονομικά και μη, που θα εμπόδιζαν την έναρξη ή την εξάπλωση μιας νέας οικονομικής κρίσης. Η αλλαγή αυτή, εφόσον καταστεί επιτυχημένη, θα έχει ωφελήσει εμμέσως όλη την κοινωνία και όχι μόνο το συγκεκριμένο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή τον χρηματοπιστωτικό κλάδο.

Για να καταστεί, όμως επιτυχημένη αυτή η αλλαγή, θα πρέπει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τις προκλήσεις. Η μεγαλύτερη πρόκληση ξεκάθαρα, είναι η δημιουργία / συλλογή πληροφοριών σχετικών με μελλοντικές καταστάσεις. Τα ιδρύματα θα πρέπει να επενδύσουν σε χρόνο και χρήμα για αυτές τις πληροφορίες, αλλά κάτω από την πίεση των εποπτικών αρχών είναι υποχρεωμένες να τα καταφέρουν. Υποχρεωμένες και προς τους μετόχους τους αλλά και προς την κοινωνία, που τόσο πολύ υπέφερε από την οικονομική κρίση.

Οι αρχές του ΔΠΧΑ 9 έχουν ήδη ενσωματωθεί στα λογιστικά βιβλία των τραπεζών, αλλά δεν έχουν δημοσιευτεί ακόμα οικονομικές καταστάσεις με βάση αυτό. Επομένως, η αντιμετώπιση των προκλήσεων βρίσκεται ακόμα σε θεωρητικό επίπεδο.

Τέλος, με το πέρας του χρόνου μπορούν να αναλυθούν οι προκλήσεις που αντιμετωπίστηκαν για να εφαρμοστεί το πρότυπο και τι έγινε για να ξεπεραστούν.

Μια τέτοια έρευνα θα παρουσίαζε μεγάλο ενδιαφέρον, καθώς θα παρέθετε ένα πιο ολοκληρωμένο πλαίσιο προκλήσεων και μεθόδων αντιμετώπισής τους από τις τράπεζες. Η έρευνα αυτή θα μπορούσε να βοηθηθεί σημαντικά από την ανάλυση συνεντεύξεων από στελέχη τραπεζών αλλά και από στελέχη ελεγκτικών εταιρειών και κανονιστικών φορέων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ Η ΠΗΓΕΣ

1. <https://www.iasplus.com/en>
2. <https://www.taxheaven.gr/circulars/25063>
3. <https://www.rsm.global/greece/insights/assurance-updates/diethnes-protypo-xrimatooikonomikis-anaforas-9-metavasi-kai-efarmogi>
4. http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2019-0095_EL.html
5. <https://www.coursehero.com/file/39229648/practical-general-hedge-accountingpdf/>
6. <https://avant-garde.com.cy/>
7. <https://www.accaglobal.com/an/en/qualifications/glance/certifr-greek/course-details.html>
8. <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=189043>
9. <http://epixeirisi.gr/>
10. <https://www.lsa.gr/portal/39-epikaira-themata/10075-ta-xrimatooikonomika-periousiaka-stoixeia-symfona-me-ta-elp>
11. [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-regulatory-treatment-of-accountingprovisions-63x82/\\$FILE/EY-regulatory-treatment-of-accounting-provisions.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-regulatory-treatment-of-accountingprovisions-63x82/$FILE/EY-regulatory-treatment-of-accounting-provisions.pdf)
12. <https://www.forin.gr/laws/law/3302/dlp-36-apomeiwsh-aksias-periousiakwn-stoixeiwn#!/?article=19759>
13. https://www.praxiabank.com/PraxiaBank/media/Root/Financial-Data/2018_report.pdf
14. <https://geopolitics.iisca.eu/?p=4922>
15. <https://www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-typoy/anazhthsh-enhmerwsewn/enhmerwseis?announcement=dd4818c7-79ab-4ced-a49b-3f2a85d1f478>
16. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-03-26/ecb-said-to-have-raised-concernbanks-could-mask-losses-for-2017>

17. <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-9/practical-general-hedgeaccounting.pdf>
18. <http://digilib.teiemt.gr/jspui/bitstream/123456789/1265/1/022013193.pdf>
19. [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_Impairment_of_financial_instruments_under_IFRS_9/\\$FILE/Apply-FI-Dec2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_Impairment_of_financial_instruments_under_IFRS_9/$FILE/Apply-FI-Dec2014.pdf)
20. <https://dir.icap.gr/2322.asp>
21. [https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1965596/0117a5fc-772c-49b0-9430-2915b8d8c1b6/Guidelines%20on%20Accounting%20for%20ECL%20\(EBA-GL-2017-06\)_EL.pdf](https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1965596/0117a5fc-772c-49b0-9430-2915b8d8c1b6/Guidelines%20on%20Accounting%20for%20ECL%20(EBA-GL-2017-06)_EL.pdf)
22. <https://www.grantthornton.ie/globalassets/1.-memberfirms/ireland/insights/publications/grant-thornton---ifrs-9.pdf>
23. <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/40120>
24. <https://www.bankofgreece.gr/kiries-leitourgies/epopteia/pistwtika-idrymata/dhmosiopoihsh-epoptikwn-praktikwn>
25. [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ifrs-developments-issue-86july2014/\\$FILE/EY-ifrs-developments-issue-86-july2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ifrs-developments-issue-86july2014/$FILE/EY-ifrs-developments-issue-86-july2014.pdf)
26. <http://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/20170710IPR79383/international-financial-reporting-standards-ifrs-9-5-year-transition>
27. https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1176168232528&acceptedDisclaimer=true
28. [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_Impairment_of_financial_instruments_under_IFRS_9/\\$FILE/Apply-FI-Dec2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS:_Impairment_of_financial_instruments_under_IFRS_9/$FILE/Apply-FI-Dec2014.pdf)
29. <http://www.stockwatch.com.cy/el/article/voyli/epiptoseis-stistrapezes-apo-ifrs-9>.
30. <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-9/ifrs-9-understanding-thebasics.pdf>
31. https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1176168232528&acceptedDisclaimer=true

